

„A bűneset rendszeresen megismétlődik, hiszen az ember önállósította magát, és abban az önámításban él, hogy tud Isten nélkül létezni.”

Amiért bűnös létemre örülhetek
▶ 2. oldal

„Köztudomású, hogy az 1822. október 22-én felvidéki evangélikus családban született festőművész anyai ágon *Petőfi Sándor* másodunokatestvére volt.”

Költőnek készült, festő lett – 190 éve született
Orlay Petrich Soma ▶ 5. oldal

„Megfázás, betegség esetén különösen kímélni kell a hangot. Ilyenkor a hangdiéta sem túlzás, ami egyébként – kiváltképp böjtben – egészségeseknek is jó szívvel ajánlható...”

Szószerűről is szólván a logopédia európai napja apropóján ▶ 10. oldal

Személyes szavak presbiterekhez ▶ 3. oldal

Egy élet Isten tenyerén ▶ 4. oldal

A monoki Kossuth-harang ▶ 5. oldal

Svédországban – cigányokról – magyarként ▶ 6. oldal

Beszélgetés Csete György építőművésszel ▶ 7. oldal

Négy lelkészportré ▶ 8–9. oldal

Forradalom és szabadságharc 1848–49-ben. Bellony László festménye. Előtérben a korszak két meghatározó (evangelikus) személyisége: *Petőfi Sándor* és *Kossuth Lajos*

SEMPER REFORMANDA

„A kenyérnek és bornak ezt a kettős alakját egyebek mellett azért is rendelte, hogy jelezze azt az egyesülést és közösséget, amelyet ez a szentség foglal magában, mivel nincs bensőbb, mélyebb és osztatlanabb egyesülés, mint az ételnek egyesülése azzal, aki elfogyasztja. Az étel ugyanis átmeleg, átváltozik elfogyasztójának természetévé, annak lényegével eggyé válik. Másfajta egyesülés, mint pl. szöggel, ennyvel, kötélekkel és egyéb hasonló módon történő összekapcsolódás nem hoz létre lényegbeli, osztatlan egységet az összekapcsolt dolgok között. Ekképpen egyesülünk mi is a szentségben Krisztussal, és leszünk egy testté a szentekkel úgy, hogy ő magára vesz minket, helyet-

tünk tesz-vesz, mintha ő az volna, ami mi vagyunk, s ami bennünket ér, őt is ugyanúgy, sőt még inkább éri, mint bennünket. Viszont mi is úgy vesszük magunkra őt, mintha mi az lennénk, ami ő, s végül is mi egészen hozzá formálódunk, amint Szent János mondja: Tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlókká leszünk őhozzá (1Jn 3,2). Ilyen mély és teljes Krisztusnak és minden szentnek a velünk való közössége. Ezért a mi bűneink őt is kísértéssel támadják meg, bennünket viszont megoltalmaz az ő igazsága. Az egyesülés tehát mindent közössé tesz mindaddig, amíg ő a bűnt mi-bennünk egészen eltörli, és az utolsó napon minket teljesen magához hasonlóvá tesz. Ekképpen kell nekünk ugyanazon szeretet által felebarátainkkal egyesülnünk, nekik pedig mivelünk.”

▶ Luther Márton:
Krisztus valóságos
szent testének sacramentumáról
(*Wiczian Dezső fordítása*)

■ PÁTKAI RÓBERT

Thomas Mann írta a *József-trilógiában*, hogy mélysegesen mély a múltnak kútja. Van úgy, hogy elmegyünk mellette, van úgy, hogy nem nézünk a mélybe, de az a víz, amely ebből a kútból újra és újra előkerül, az életet jelenti számunkra, akár tudomásul vesszük, akár nem. Ha megállunk és belenézünk, milyen mélyre látunk történelmünk kútjába?

A múltban és a múltból élünk. Nyelvünk több ezer éves. Szavaink a messzi múltból jöttek, ezért értjük egymást. De vajon értjük-e egymást? Hogyan él bennünk a magyar múlt? Ez a legnehezebb kérdés, mert vagy álmodozunk, vagy nagyon szigorúan, könyörtelen önbecsöléssel figyeljük azt, hogy mi is az a múlt, amely él bennünk, amely éltet minket, és amely a jövő felé mutat. Nyugodtan figyelve azt kellene kérdeznünk, hogy kik is vagyunk. Mi az, hogy magyarság? Mit is jelent a múltunk? Mi a jövődöntő? Csupa olyan kérdés, amelyre nagyon nehéz válaszolni, ha őszinték vagyunk, és reálisan nézünk magunkba.

Szent Ágoston jut eszembe; mikor azt kérdezték tőle, mi az idő, azt felelte: *amíg nem kérdezték, addig tudtam, de most, hogy válaszolnom kell, nem tudok felelni.* Hát így vagyunk a magyarságunkkal is: lélegzetvételünk, szívünk verése, izmaink pattanása, egész létünk mind olyan, mint a többi emberé, mégis úgy érezzük, hogy egészen más. Csak a miénk.

Egyszer azt kérték tőlem, hogy feleljek arra a kérdésre, hogy miként nyert tartalmat bennem az a szó, hogy *magyar*. A múltat megidézve jöttem rá: akkor, amikor *bántották a magyart*. Akkor ellenállásként felgerjedt bennem: hát én magyar vagyok, hagyjanak nekem békét, én is békén hagyok másokat. *Adynak* nagyon

igaza van abban, hogy nekünk Mohács kell ahhoz, hogy megtanuljunk, kik vagyunk.

***

Tisztában vagyok vele, hogy a nemzeti emlékezet nagyon tág fogalom, pontosan aligha definiálható. Számos érzelmi, lélektani és erkölcsi motívumhoz kapcsolódhat, amelyeket nehéz megfogalmazni. Nem azonos a hagyománnyal, nem fedi az örökséget, több is, kevesebb is náluk. Talán a kultuszhoz van a legközelebb, azaz valaminek a tisztelését, számon tartását jelenti. Egy dolog vitathatatlan: az emlékezet szorosan tapad a történelemhez. Nemzetinek akkor nevezhető, ha az adott nemzet a magáénak tekinti. Egy népcsoport ugyanis – többek között – attól lesz nemzet, ha tagjai meghatározó hányadának közös történelmi tudata van.

Nehéz megmondani, hogy a mai magyarok mire emlékeznek leginkább. Tapasztalatom és ismereteim szerint a honfoglalásra, az államalapításra *Szent István*nal együtt, *Mátyás* királlyra, a mohácsi vészre és a török hódoltságra, valamint 1848/49-re. Talán nem túlzok, amikor úgy vélem, hogy a 20. század előtti magyar történelemből 1848/49-ről tudnak leginkább a mai magyarok. Bárhol élnek a földkerekségen, ha van történelmi tudatuk, valamiként megünneplik. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy 1848/49 meghatározó esemény volt modern nemzet-talásunk útján.

Nos, ezért van az, hogy az emlékezetes napok közül kiemelkedik március 15-e. Együttal azonban szemléletes példát is szolgáltat 1848/49 változó értelmezésére és ünneplésének

A múltnak kútja 1848/49 a nemzeti emlékezetben

jelképi erejére. A kortársak – és nemcsak a résztvevők – azonnal tisztában voltak a nap jelentőségével. Már az első évfordulóra a Pesten föllátható emlékoszloppal akartak tisztelni, ebből a célból országos gyűjtés indult. A terv azonban meghiúsult, hiszen 1849 márciusában császári csapatok állomásoztak Pesten. Csak a magyar kormány által ellenőrzött területeken lehetett ünnepelni.

A márciusi eseményekre az eredeti helyszínen először 1860-ban emlékeztek. A kivezényelt katonasággal történt összecsapásban azonban *Fronyák Géza* joghallgató olyan súlyosan megsebesült, hogy rövidesen meghalt. Temetésén az önkényuralom ellen tüntető nagy tömeg vett részt.

***

Az 1867-es kiegyezés után elhárultak az akadályok, de március 15-e civil ünnep maradt. Kultuszát elsősorban a közjogi ellenzék ápolta. A függetlenségi párt, a honvédegye-

tek, a 48-as olvasókörök díszvacsorákkal, bálokkal ünnepeltek. A volt honvédek zászló alatt vonultak föl lakóhelyük főutcáján. Meg kell jegyeznünk, hogy a nemzeti ünnep fogalma Magyarországon akkoriban még újdonságnak számított. De nem csak nálunk, más európai országokban is csak a 19. század második felében alakult ki.

Az ötvenedik évfordulóra politikai és sajtóvita folyt március 15-e hivatalos ünneppé tételéről. A parlament hamarosan eldöntötte a kérdést, amikor az 1898. évi V. törvénycikkkel április 11-ét, az utolsó rendi országgyűlésen hozott korszakalkotó törvények szentesítésének napját nyilvánította nemzeti ünneppé. A király ennek megünneplésére érkezett a magyar fővárosba. A honvédegyelet úgy határozta, hogy testületileg nem vesznek részt az uralkodó tiszteletére rendezett fáklyásmenetben, de tagjaiknak nem tiltják meg a fölvonulást. A pesti ifjúság viszont közölte, hogy nem kapcsolódik a fölvonuláshoz, mert ugyan nem dinasztiaellenes, de március 15-ét nagyobb ünnepnek tartja. Hiába kérte az egyetem rektora: „...legyen március 15-ike a hazaszeretet napja, április 11-ike pedig a királyszeretet napja.”

Így maradt egészen 1927-ig, amikor az az évi XXXI. törvénycikk április 11-e helyett március 15-ét tette nemzeti ünneppé, ekkortól szerepelt piros színnel a naptárban.

A centenáriumon, 1948-ban a teljes hatalomátvitel felé haladó kommunista párt irányításával soha nem látott ünnepséget rendeztek. De még két év sem telt el, amikor az Elnöki Tanács az 1950. évi 10. törvényerejű rendelettel április

4-ét mint „a felszabadulás napját” nyilvánította hivatalos nemzeti ünnepé. Március 15-e a naptárakban megmaradt „nemzeti” ünnepnek, de betűi „megfeketedtek”, nem volt munkaszüneti nap, csak az iskolákban szünetelt a tanítás, és a templomi istentiszteletek szokása is megmaradt. Következtek a felejtés esztendei.

***

Talán nem teljesen alaptalan föltevés, hogy az ünnep elhallgatása is hozzájárult a hetvenes évek elején a márciusi megemlékezések feszült hangulatához. A pesti belvárosban 1956 óta először csaptak össze tüntetők és rendőrök. Az okok még földérintésre várnak, annál is inkább, mert a diktatúra egész története során épp ezekben az években látzott – gazdasági szempontból – a legkiegyensúlyozottabbnak.

Végül is a hivatalos szervek maguk kezdeményezték az ünneplést, a Múzeum-kerttől a Petőfi-szoborig tartó felvonulást és a helyszínek fellobogozását. De minden részletre nagyon ügyeltek. A legfontosabb helyszíneken hemzsegték az öltönyös titkosrendőrök. Legtöbbjüknek az arcáról is le lehetett olvasni, kicsoda, de ha nem, az alkalomra készült fémjelvények, majd a egyforma és feltűnően nagy kokárdák elárulták őket.

Az évek során kialakult egy kedves szokás: a belvárosi óvodások óvó néniük vezetésével az ünnep előtti napokban elsétáltak Petőfi szobrához, és a talpatzatot száz meg száz nemzetiszínű papírzászlócskával tűzdelték körül. Egy idő múlva – nem tudni, önkéntes vagy biztatott szorgalomból – megjelentek közöttük tiszta vörös színűek is, de ezeket szorgos kezek éjszakánként kigyomlázták. Hírlett, hogy ezután éjszakai ügyeletben is őrizték a szobrot.

▶ Folytatás az 5. oldalon

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Irgalmas Istenünk! Jóságod arra indít bennünket, hogy éljünk az imádság kiváltságával, és minden kérdésünket irgalmadban bízva, a meghallgatás reményében tárjuk eléd.

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Add, hogy az ébredező természet láttán felismerjük: te gondját viseled a bűn átkában vergődő teremtettségnek, és megújítod! Adj nekünk lelki érzékenységet, józan belátást és erőt kényelmes életmódunk feladásához, hogy mi is örizzük, amit te jónak és szépségnek alkottál! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Imádkozunk egyházadért az egész világon és benne a mi gyülekezetünkért. Ne engedd elfelejtőnk, hogy önmagadat ajándékoztad nekünk, és megígérted, hogy üdvösségre vezetsz bennünket. Adj nekünk a te erődből és indulatodból, hogy csendes örömmel szolgáljunk – akkor is, amikor szolgálatunkat földbe hulló búzaszemként önmagunk feladásával tölthetjük be. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Add, hogy néhány nappal ezelőtti nemzeti ünnepünk és emlékezésünk fénye ne törjön meg, hanem a hétköznapiakban is a szabadságharc örökségéhez méltóan, hazánk iránti szeretetben folyják országépítő munkánk! Adj bölcsességet és tisztességet vezetőinknek, vezesd egyetértésre a különböző politikai nézeteket vallókat! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Te szövetséggel és hűséggel ajándékoztál meg bennünket. Add, hogy ebből erőt merítsenek a házasságban élők, és szeretettel ragaszkodjanak egymáshoz! Simítsd el a nagyszülők, szülők és gyermekek közötti meg nem értést, teremts békeséget otthonainkban, közösségeinkben! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk, te kenyeret törtél s adtál nekünk, hogy mi egész és teljes életet éljünk. Adj a kenyérgondokkal küzdőknek akaratot és lehetőséget arra, hogy dolgozhassanak, és munkájukból tisztességgel megéljenek. Ne engedd, hogy belekeseredjenek a bizonytalanságba, hanem tanítsd őket arra, hogy minden gondjukat a te kezébe tehetik. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lektor:] Mennyei Atyánk, te lomboltad a bűn és a halál hatalmát: szabadítsd meg ma is azokat, akik az alkohol, a kábítószer, a testiség rabjai. Könyörülj a betegek, a halállal viaskodók, a gyászolók: erősítsd őket jelenléteddél! Adj elég türelmet és szeretetet ápolóiknak, alázatot és szaktudást gyógyítóiknak. Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg minket!*

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Vond tekintetünket arra az el nem múló öröme, amelyet elkészítettél számunkra a mi Urunk, Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel egységben él és uralkodik mindörökkön-örökké.

[Gyülekezet:] *Amen.*

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

BÖJT 4. VASÁRNAPJA (LAETARE) – RÓM 5,12–17

Amiért bűnös létemre örülhetek

A VASÁRNAP IGÉJE

Laetare vasárnapja van, a többnyire sötét színekkel megrajzolt bűnbánati időszak öröme buzdító napja, mely hegycúsként emelkedik ki a passióra vezető út borongós felhőiből, sokak szerint mogorva útszakaszából. „Örvendj, Jeruzsálem, örvendj, Isten népe” – hangzik a bevezető zsoltárban.

Három ige fonódik egymásba a böjti idő 4. vasárnapjának istentiszteletén. Az ószövetségi ige *Ézsaiás könyvéből* a sok szép vigasztalás és biztatás talán legszebbike: „Egy rövid szempillantásra elhagytalak, de nagy irgalommal összegyűjtetelek. Túlárado haragomban egy pillanatra elrejtetem előled arcomat, de örök hűséggel irgalmazok neked – mondja megváltó Urad. (...) A hegyek megsűnhetnek, és a halmok meginoghatnak, de hozzád való hűségem nem szűnik meg, és békeségem szövetsége nem inog meg – mondja könyörülő Urad.” (Ézs 54,7–8.10)

Böjt útja erre vezet, hogy a kísértés küzdelmében, a bűnbánat nehéz mozdulatait megtéve eljussunk Krisztus keresztséghez, és felfogjuk, mit is jelent Isten nem szűnő irgalma. Aki átéli és hittel befogadja a személyes jó hírt Isten rá áradó jóságáról, az tud felszabadultan örülni.

Az evangélium az ötezer ember megvendégeléséről szól (Jn 6,1–15). A jó hír, hogy Isten közelebe készülünk, ahol nincs nélkülözés, s ahol hiánybetegségekkel teli életünk után megtapasztaljuk, mit jelent az, hogy

legendő. Az igazi öröm nem a földi gazdagság, hanem az, hogy a kegyelemben és szeretetben gazdag Isten közelében lehetünk már itt és reménység szerint végleg odaát.

A két örömteli olvasmány után igen kontrasztosnak tűnik az igehirdetési alapige. Nem könnyű szöveg. Nemcsak azért, mert Pál hallatlan precíz teológiai okfejtéssel vezet végig a bűn eredetét, a megváltás titkát és a régi és új élet ellentétét, hanem azért is, mert itt az élet egyik legnagyobb kérdéséről van szó. A mai világhelyzetről. Nem lehet ezt elintézni néhány könnyed mondatral. Ez a szakasz a bűn titkáról beszél.

Miért idegen ez... tőlünk? A Szentírás a maga egészében a teljességről, a világot átfogó, az egész világot érintő tényekről, eseményekről, utakról és célokról beszél. De hol vagyok benne én? – kérdezzük. Nos, ez a kérdés az, ami alapvetően hibás. Nemcsak azért, mert mindenhol ott vagyok, mindenben benne vagyok én is, hanem azért is, mert ez az önző, csak önmagunkkal foglalkozó, szubjektív kereszténység lehetetlenné teszi – vagy legalábbis nagyon megnehezíti –, hogy az igazi nagy titkokat az egész összefüggésében megértsük.

Van, aki azt ajánlja, hogy az ötödik fejezet első tizenegy verse után olvassuk rögtön a hatodik fejezetet, hiszen így mindent megtalálunk, ami egyéni keresztény életünkre érvényes, és akkor nem zavar ez a bonyolult okfejtés. Pedig éppen az ilyen „zavaró” szakaszoknál kell megállni, hogy mélyre ássunk. Mert ha nemcsak Pál okfejtését akarjuk megérteni, hanem Isten igéjét akarjuk megragadni – Istenét, aki arra int, hogy „amennyivel magasabb az ég a föld-

nél, annyival magasabbak (...) az én gondolataim a ti gondolataitoknál” (Ézs 55,9) –, akkor ezt a miénktől eltérő, távoli gondolatsort kell megértenünk.

Ez a nehéz szakasz a bűn világot átjáró valóságáról szól. Arról, hogy az édenkertbeli első bűneset – amikor az ember elszakadt Teremtőtől – nem valami gyermeteg csínytevés volt. Alapjaiban romlott meg a bizonalomra épülő viszony Isten és ember közt. A bűneset rendszeresen megismétlődik, hiszen az ember önállósította magát, és abban az önámításban él, hogy tud Isten nélkül létezni.

Ez az önbecsapó gondolat nem az egyes ember gyengeségét mutatja, hanem az egész embervilág romlottságát. Mindent átjárt az Isten nélküli élet átka. Ezért van annyi baj a mikro- és a makrokozmoszban, ezért tapasztalunk annyi nyomorúságot, s ezért szenvedünk az élet töredékes és véges volta miatt. Globális baj van, s ha szembe akarunk fordulni vele, akkor világméretű küzdelembe kerülünk. Hatalmas erők tombolnak – a médiumok ezért ontják a rossz hírek özönét. A bűn olyan, mint a vírus – terjed... S mire az egyik vírust legyőztük, már itt a másik. A küzdelemben csak kullogunk a rossz mögött.

A keresztény ember sem menekülhet ki e világból. Nem vonhatjuk ki magunkat a bűn hatása alól. Benne nyomorgunk az elromlott valóságban, szenvedünk minden bajától. De egyvalomivel tisztában vagyunk, amit a világ nem tud: hogy a kozmikus küzdelemben Krisztus mögött állhatunk, mert ő az egyetlen, aki le tudja győzni a világ baját. Nélküle minden önjobbitási kísérlet, a javulást célzó minden erőfeszítés kudarcra van ítélve. Csak

vele remélhetjük, hogy kijutunk a gonosz kozmikus uralma alól. Csak Krisztus uralma alatt élve kerülünk ki a szó szerint ördögi körből. A Krisztusba vetett bizalom az egyedüli út.

Pál életének summája (böjt 2. vasárnapjának igéje volt), hogy ő Isten kegyelmének a tanúja volt. Itt is arról szól, hogy árad a kegyelem. Ha hittel megragadom, akkor bár ki nem szállhatok az elromlott világból, de életemben – Krisztussal – uralkodhatom rajta.

Az ádami vonalon a bűn öröklődik. A krisztusi vonalon a kegyelem árad. A legnagyobb kegyelem pedig éppen az, ha ezt felismerjük, és Krisztushoz menekülünk: vele élünk, őt követjük, tőle kérünk újraéledésre lehetőséget (bűnbocsánat), és tőle várjuk az igazi távlatot, hogy tudniillik elhozza azt az országot, amely már nem az elromlott, hanem a megújult világ része. Mindennek nyitja, megoldása és a mi reménységünk az ő drága nevében van. *Solus Christus*. Egyedül Krisztus.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus, te legyőzted a bűnt, poklot és halált, ezért nem kell a rossz kényszerpályáján menetelnünk a pusztulásba, hanem veled indulhatunk a kiteljesedő életbe. Segíts, hogy ne meredjünk rá a világ szörnyűségeire és gonosz voltára, hanem téged követve lehessünk biztosak abban, hogy veled mi is győzhetünk. Segíts, hogy ne mi akarjuk vállunkra venni és megoldani a világ minden baját, hanem a te erődben bízva küzdjünk a magunk helyén. Maradj velünk, Urunk, hogy mi is veled maradhassunk – életben és halálban. Amen.

Szükség van-e lektorokra?

Avagy tudnak-e Bibliát olvasni a bibliaolvasók?

► **Jóllehet azzal fejeztük be a legutóbbi írást a Régi-új liturgikus sarokban, hogy a további iktatásokról nem beszélünk, most mégis megállunk egy percre, s ha nem is az iktatásról vagy a szolgálatba állítás liturgiájáról, de a lektori szolgálatról elgondolko-dunk néhány perc erejéig.**

A kereszténység ősi gyakorlata hazai evangélikus egyházunkban most éled újra. Egykor természetes volt, hogy az istentisztelet nem egyszemélyes előadásként hangzott, hanem az egész gyülekezet közreműködésével zajlott, s a megfelelő szerepeket is kiosztották.

Ennek első jeleit már az újszövetségi korban megfigyelhetjük, amikor az apostolok nagyon tudatosan szétválasztották és elosztották a gyülekezet feladatokat, s különösen is az istentisztelettel kapcsolatosakat. Az apostolok tisztában voltak ugyanis azzal – amit azóta újra meg újra elfelejtünk –, hogy minden más tevékenység az evangélium hirdetésétől vonja el az erőt, s ha a közösség lelki vezetője minden mással foglalkozik (pótcselekvésekre gondolni már nem is merek), akkor az evangélium ügye szenved kárt.

Ugyanakkor igen veszélyesek azok a szereptévesztések és szerepcserék, amelyek komolyan fenyegethetik a szolgálat tartalmát és jó rendjét. Nem-

csak akkor van baj ugyanis, ha például a „laikus” akarja végezni a liturgiát, hanem akkor is, ha a lelkész olyan feladatokat végez, amelyeket nem az ő dolga lenne, vagy amelyeket más is el tud végezni. Sőt a másik számára külön ajándék, felemelő feladat, formáló megbízás, ha végezheti. Pasztorális szempontból is nyilvánvaló, hogy az, aki feladatot kap a gyülekezet valamilyen szolgálatában – adott esetben az istentiszteleten –, maga is másként tekint az egészre, máshogy viszonyul az alkalomhoz, s a lehetőség azt is jelenti: felnőhetnek egy nagy ügyszó.

Természetesen nem feledhetjük azt, hogy az istentiszteleten jó néhány olyan feladat van, amelyet csak lelkész végezhet. Tudjuk, hogy vannak rendkívüli helyzetek, amikor ezek a szabályok félretehetőek, de az egyház jó rendjét és kétezer éves gyakorlatát nem a rendkívüli helyzetekre, hanem az egyház életének normál mederben zajló folyamatára alakították ki.

Ebben pedig külön szolgálattevőket rendeltek (ordináltak) az igehirdetés és a szentségkiosztás szolgálatára. (A rendeléshez hozzátartozik a külső és belső elhívás, a szellemi-lelki felkészítés s az alapos megvizsgálás is.) A lelkész feladata az igehirdetés. Ez nem zárja ki azt, hogy mások ajkáról is elhangozzanak bizonyágtételek mások ajkáról is. De más a bizonyágtétel, és más az igehirdetés. Az egyik – lényegéből adódóan – szubjektív élménybeszámoló, a másik pedig evangéliumhirdetés.

A szentségek osztása is az ordinált (felszentelt) lelkész feladata (és felelőssége!). Itt csak a szükségkeresztesség esetén tesz kivételt az egyház. A szentség „kiszolgáltatása” tehát a lelkész joga és kötelessége.

Ugyanakkor az istentisztelet számos része adja a lehetőséget arra, hogy ne csak a lelkész szolgáljon. Ezek közül kiemelt a lektori szolgálat. Lényege, hogy az erre felkészülő gyülekezeti tag olvassa az adott vasárnap vagy ünnepnap ószövetségi és levélbéli igéjét. (Abba most nem megyünk bele, hogy az evangéliumolvasás feladata az évszázadok tradíciója szerint is az ordinált lelkészre vár. E szokásnak teológiai és gyakorlati okai egyaránt ismertek, kötelező szabály azonban evangélikus egyházunkban erre nézve nincs.)

A lektori szolgálat különleges esetekben több az aktuális szentírási szakasz felolvasásánál. Szórványhelyzetben, amikor a lelkész nem tud elmenni minden olyan településre, ahol igénylik az istentisztelet közösségét, nemegyszer lektorok is tartanak igei istentiszteletet (nem úrvacsorait!) úgy, hogy kellően felkészülnek a liturgia általuk elvégezhető részére, és felolvassanak egy igehirdetést, amely az adott alkalomra készült, vagy egy igehirdetés-gyűjteményből az adott helyzethez illő prédikációt. (Az elmúlt években két ilyen is megjelent egyházunk Luther Kiadójánál: a korábbi dr. Szabó Lajos, az utóbbi dr. Fabiny Tamás szerkesztésében.)

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

De térjünk vissza az alapfeladathoz. A lektor legfontosabb szolgálata, hogy a gyülekezet istentiszteletén megszólaltassa a bibliai olvasmányokat. Nem minden bibliaolvasó tud azonban Bibliát olvasni. Mármint hangosan, nagy térben, jól artikulálva, szépen megformálva, emberek előtt. Erre tudatosan és alaposan készülni kell. Nem elég, ha istentisztelet előtt a lelkész a lektor kezébe nyomja az aznapi szakaszt. Kévszárabb jelenlét tudok elképzelni az istentiszteleten, mint mikor a felolvasó nyelvtörlésökkel, rossz hangsúlyozással, nem megfelelő tagolással, természetellenes hangon, értelemzavaró hibákkal mondja az igét.

Áldott szolgálat lehet a lektori, szükség is van rá több szempontból is – de csak ott és akkor vállalkozzon rá bárki, ott és akkor bízson meg a gyülekezet ezel bárkit, ahol és amikor a felkészülés, a felkészítés és a szolgálat tartalomhoz méltó kivitelezése biztosítva van. (Nem véletlen, hogy német testvéregyházunkban külön tanfolyamokat szerveznek lektorok számára.) Az Isten igéjét megszólaltatni így egyszerre megtisztelő és komoly munkát igénylő, szent feladat. Boldog az, aki részese lehet. És boldog az a gyülekezet, ahol erre elhivatott emberek szolgálnak.

■ HK.

Ünnepi istentisztelet és márványtábla-avatás Várpalotán

250 éve született Hrabowszky György evangélikus lelkész

► Nemes és példaértékű szokás honosodott meg Várpalotán az utóbbi évtizedben: a Városszépítő és -védő Egyesület helyi és meghívott szakemberekkel karöltve színvonalas előadásokon mutatja be a település neves műemlék épületeit, híres szülőit, illetve az egykor itt élő elődöket, akiknek neve, híre a mai nemzedék előtt talán már megkopott vagy nem is ismert. Az előadások és rendezvények szépszámu közönség előtt zajlanak, jelezve, hogy napjainkban nagy szükség van az igaz, tenni akaró emberekre. Ennek a nagyszerű, gyökeret eresztő hagyománynak volt központi alakja március 11-én, böjt 3. (Oculi) vasárnapján Hrabowszky György egykori evangélikus lelkész, aki húsz esztendőn keresztül szolgált Palotán Teremtőjét és híveit. Hordta a keresztet, prédikált, küzdött és alkotott olyan színvonalon, hogy nevének említése kétszázötven év távlatából is megdobogtatja a lokálpatrióta várpalotaiak szívét.

A felújított Thury-vár dísztermében széles társadalmi összefogással rendezték meg az ünnepi megemlékezést. Várpalota Város Önkormányzata, a helyi Krúdy Gyula Könyvtár, a Városszépítő és -védő Egyesület, valamint a Várpalotai Evangélikus Egyházközség együttesen tartotta fontosnak, hogy az 1762. március 8-án Homokbödögén született, kiemelkedő képességű lelkészről, egyháztörténészről és íróról megemlékezzen.

Hrabowszky az ifjak tenni akarásának hevületével szervezte át a palotai gyülekezet mindennapjait és ünnepeit. Iskolát, árvaházat, templomtoronyt építtetett. Munkabírása, szervezőkészsége legendás volt a környékbeli gyülekezetek előtt is: a karizmatikus személyiségű pástort 1803-ban Alsó-Veszprém megyei esperessé választották.

Hangyaszorgalommal gyűjtötte lelkészlelődei írásait. Személyesen beszélgetett a hajlott korúakkal, akiknek visszaemlékezéseiből értékes adatokat tett szert. Az ő precíz munkájának köszönhető, hogy a várpalotai evangélikus gyülekezet eseményei, tanulságai nem vesztek a feledés homályába.

Az ünnepi alkalom bevezetőjében Budai László könyvtárigazgató sajnálattal közölte, hogy az első előadó, D. Keveházi László egyháztörténész, nyugalmazott lelkész megbetegedett, ám Hrabowszky Györgyről szóló előadását elküldte. A referátumot Tóth Attila helyi lelkész olvasta föl, dr. Bányai Béla Ismerd meggyülekezeted múltját című művéből vett adalékokkal színesítve a huszonöt perces előadást. (D. Keveházi László

előadásának rövidített, szerkesztett szövege lapunk 8. oldalán olvasható. – A szerk.) A sok érdekességet fölmutató tanulmányból azt is megtudhatták a jelenlévők, hogy Hrabowszky – saját kezű aláírásának tanúsága szerint – „w” betűvel írta a nevét, szemben a manapság látható internetes hivatkozásokkal.

A város polgármestere, Talabér Márta és a vár háziasszonya, Horváthné dr. Csomó Orsolya röviden méltatta a nagy hírű lelkész palotai tevékenységét, majd a polgármester

tár vezetőjét, hogy az elhangzott előadásokból kiadvány szülessen a szeptemberi palotai napok eseménysorozat idejére.

Az emlékülés másik témája a Palotai Árvaház története volt, amelyet e sorok írója, Borbás Zoltán tanár mutatott be. Hrabowszky György „a szegényeket szerető Jézus nevében” cselekedve gyűjtötte össze a környék szomorú sorsú árváit. A sári, tési, csernyei, ösküi gyülekezetekkel összefogva – nem kis ellenállásba ütközve, de azokon úrrá lévén – 1793 novemberében létrehozta a Palotai Árvaházat, amely a korban szinte egyedülálló volt mondható. Megszervezte működési és gazdasági alapjait, megtalálta a megfelelő vagyonos és egyéb támogatókat, akik biztosították, hogy az árvák megfelelő körülmények között éljenek és tanuljanak.

Hrabowszky nevelési módszerei, oktatási törvényei az egész dunántúli iskolarendszer előtt követendő példának bizonyultak. Igaz, hogy az árvaház matrikulája (anyakönyve) elveszett, de Hrabowszky feljegyzése szerint addig a dátumig hatvankilenc árva sorsát egyengette a Palotai Árvaház. A lelkész leleményessége folytán az intézmény nemcsak saját költségeit termelte ki, hanem tőkájével alapot adott egy új, emeletes evangélikus iskola létrejöttéhez is. Ez az iskola a mai napig a város egyik működő büszkesége.

Az előadások után az ünneplő várpalotai közönség átvonult a közeli evangélikus templomba, ahol Tóth Attila lelkész prédikációjában párhuzamot vont a Jelenések könyvének titkokat tudó Jánosa és a titkok birtokában cselekvő Hrabowszky György között.

Az ünnepi istentisztelet zárásaként az emléktábla avatása, szentelése következett. Petrovics László a városvédők nevében mondott köszönetet mindazért, amit Hrabowszky a várpalotaiakért tett.

Hrabowszky Györgyről arckép nem maradt ránk. Egykori kortársa középtermű, pirosposztag embernek írja le, de számunkra mindvégig az Isten fényességét visszatükröző hívő ember képe ragyog fel, amikor rá gondolunk.

■ BORBÁS ZOLTÁN

Személyes szavak presbiterekhez

► Nemcsak az Úristen tartotta kézben a *Tarts, Uram, a kezeden* című presbiteri kézikönyv bemutatóját, hanem a házigazdák is. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának tanácstermébe lépve különösen a hölgyek érezhették magukat megtisztelve, hiszen kabátjukat Levente Péter előadóművész segítette fel, már a bejáratnál. Bár az alkalmat március 8-án, tehát nőnapon rendezték, a vendégek iránti figyelmesség nem csupán ennek volt köszönhető.

A bemutatót Kendeh K. Péter, a Luther Kiadó igazgatója nyitotta meg, üdvözölve a kötet szerkesztőjét, dr. Szabó Lajost. Mint mondta, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora egyúttal egyházunk egyik legteremkenyebb szerkesztője is: eddig több mint húsz könyv összeállítására fűződik a nevéhez, mindegyik gyakorlati teológiai témákban.

A múlt csütörtökön bemutatott gyűjtemény „kezdő és haladó” presbitereknek nyújt lelki táplálékot, támogatást.

– Azért nem szeretem az elektronikus könyveket, mert azokat nem lehet megszagolni – vallotta be Gáncs Péter püspök, hozzátéve, hogy a *Tarts, Uram, a kezeden* viszont ugyanolyan ropogós és illatos, mint a borítottját díszítő almák.

Üdeségét a cím kétértelműsége is bizonyítja, hiszen emellett, hogy tekinthető egy Isten oltalmáért imádkozó ember szavainak, ugyanúgy azt a kérést is megfogalmazza, hogy az Úr szerszámként használjon fel minket munkája megvalósításához.

A püspök a presbiter helyzetét és a lelkésszel való kapcsolatát állította középpontjába. Szemléltetésképp elmesélte: mikor nagyvárscsai lelkészként szolgált, az istentisztelet előtt a presbiterekkel együtt imádkoztak, majd a templomba érve az előjárók nyitották ki az oltárkapuját, hogy neki még erre se legyen gondja. Ezt a hatékony együttműködést állította példaként a most szolgálók elé, majd megjegyezte, hogy a könyv a jövő évben megrendezendő EPOT (evangélikus presbiterok országos találkozója) résztvevőinek is hasznos olvasmánya lehet.

Levente Péter egy presbiter gyakorlati feladatairól szólt. A tőle meg-

szokott könnyed, mégis magával ragadó stílusban mesélte el édesapja történetét, aki hatvan éven át látta el ezt a tisztséget.

– Édesapám nem azért ült mindig a templom utolsó sorába, hogy a később érkezőkre megrovóan pillantson, hanem azért, hogy így üdvözölje őket: „Atyámfia, de jó, hogy ide betértél!” – mondta az előadóművész, majd hozzátette, hogy édesapja amúgy is mindenkinek előre köszönt, a hajléktalantól a gyermekekig, és ezt a fontos szokást ő maga is tovább hagyományozta.

Levente Péter a Deák téri evangélikus gyülekezet presbiter, így saját tapasztalatairól is beszélt. Szerinte három dologra kell figyelniünk egy vezető pozíció betöltésekor: arra, hogy szívesen jelen legyünk, és szellemileg is ráhangolódjunk az alkalmakra, emellett pedig hogy lelkünkben rendíthetetlen önbizalom lakozzon. A könyv létrejöttének körülményeit Szabó Lajos ismertette röviden. Mint elmondta, az ötlet megszületése után tizenny-tizenhat teológushallgató gyűlt össze, hogy a részleteket megbeszéljék, majd közel negyven főt – lelkészeket és presbitereket egyaránt – kértek fel, hogy írjanak egy-egy történetet, életképet a kötetbe. A szerkesztő szerint azért jó ezeket a vallomásokot olvasni, mert tanulhatunk az egyes életkekből.

Ahogy a bemutatóra szánt egy óra a végéhez közeledett, Levente Péter részleteket olvasott fel az elbeszélésekből, melyek hallatán a meghívottak úgy érezhették, zsúfolt csütörtök délután ide vagy oda, még órákon keresztül tudnának maradni és továbbra is részesei lenni a történeteknek.

■ K. B.

A püspök a mellette ülő szerkesztő kötetéből idéz

KISS TAMÁS FELVÉTELE

A SZERZŐ FELVÉTELE

asszony közölte, hogy az eszmei támogatás mellett a város anyagiakkal is a nemes ügy mellé állt, így tisztelgve a település kiemelkedő polgára előtt. Egyben megkérte a könyv-

Újbuda Prófétája

► „A próféta a jelenben mutatja meg Isten akaratát” – e szavakkal kezdte beszédét D. Szabik Imre nyugalmazott evangélikus püspök a több személyes szalon egyházunkhoz kötődő Próféta Galéria megnyitóján.

A Próféta Galéria felavatásával nyílt meg múlt csütörtökön a fővárosban a XI. kerület kulturális akcióterületének Szent Gellért téri kapuja.

Az esemény kapcsán Schneller János teológus-művészettörténész, a galéria művészeti vezetője elmondta: „Célunk egy olyan közösségi tér létrehozása, ahol a nagyközönség találko-

hat a kortárs képzőművészettel. Fontosnak tartjuk a művészek és gyűjtemények mobilitásának elősegítését és a kulturális-kreatív szektor szerepének fejlesztését. Buda legnagyobb alapterületű kortárs galériája bemutatkozási lehetőséget biztosít a kortárs képzőművészet középgenerációjának és fiatal tehetségeinek. A csoportos és egyéni kiállítások a tervek szerint másfél havonta követik majd egymást. A Próféta Galéria – Újbuda legújabb kulturális helyszínéül – a képzőművészeti kiállítások mellett irodalmi, zenei esteknek és előadás-sorozatoknak is otthont kíván adni.”

A galériaavatón D. Szabik Imre nyugalmazott evangélikus püspök mondott áldást, miután dr. Réthelyi

Miklós nemzetierőforrás-miniszter ünnepélyesen megnyitotta az új intézményt és annak első kiállítását, amely a napokban elhunyt festőművész, Németh Miklós (1934–2012) előtt tiszteleg.

A tárlat a festő utolsó, kamaraerdei korszakában készült olajképei közül mutatja be a legfontosabb műveket. Korábbi alkotói periódusait huszonkilenc rajz és grafika jeleníti meg.

A több száz érdeklődőt vonzó eseményen a kerület polgármestere, Hoffmann Tamás méltatta a régi házasságkötő terem helyén létrejött kezdeményezést, pár szóban bemutatva Újbuda kulturális városközpont projektjét.

■ KISS TAMÁS / Evangélikus.hu

„Helyi téma” került elő a Deák téri gyülekezet március 11-i kerekasztal-beszélgetésén, hiszen a résztvevők a szomszédos evangélikus gimnázium újraindulásának huszadik évfordulóját ünnepelték. Az iskola diákjai március 15-ei műsorral készültek az alkalomra, majd Smidéliusz Gábor, a gyülekezet igazgató lelkésze tett fel inspiráló kérdéseket a két meghívott tanárnak, Gion Mariannának (mikrofonnal) és Guóth Emilnek, valamint az iskolalelkésznek, Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalinnak (képünk jobb szélén). A beszélgetésben szó esett a családi háttér fontosságáról, a tanári tekintély csökkenéséről, a média gyerekekre gyakorolt hatásairól... Az esemény végén ezúttal is volt lehetőség saját kérdések és kiegészítések megfogalmazására.

■ KOVÁCS BARBARA felvétele

Egy élet Isten tenyerén

Találkozás Szentpáli Ilonával

► Egy bibliorával kezdődött minden. *Szentpáli Ilona, Ili néni* szegedi gyülekezeti tag egyszer arról beszélt, hogy az elmúlt években karácsonykor különleges „vendéget hívtak”. A Lepremisszió felhívására még egy tányér és mellé egy persely került a családi asztalra, és ki-ki – lehetőségei szerint kisebb vagy nagyobb összeggel – támogathatta ezt a kezdeményezést. Amikor később az is kiderült, hogy ő nemcsak a – bibliai nyelven – bélpoklosok sorsát tekinti a szívügyének, hanem a nők ökumenikus világmanappjának is lelkes támogatója, valamint az egyik helyi idősothton lakói voltaképp neki köszönhetik, hogy az intézményben evangélikus istentiszteleteken vehetnek részt, már tudtam, hogy mindenképp beszélgetni szeretnék vele...

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Ili néni, ha jól tudom, „otthonról hozta” az emberek és az élet szeretetét, azt a fajta hozzáállást, hogy a másik felé fordulás természetes.

– Édesanyámtól és édesapámtól valóban nagyon sokat kaptam. Hálát adok Istennek a családomért. Úgy gondolom, nem véletlen, hogy épp oda születtem, ez a környezet és ezek a szülők segítettek hitre jutásomat. A Békés megyei Pusztaföldváron láttam meg a napvilágot 1932-ben. Édesanyám kisjezszen *Jeszzenszky Ilona* óvónő, édesapám *Szlancsik* – későbbi, magyarosított nevén *Szentpáli* – *Pál* evangélikus lelkész volt, aki 1924 és 1955 között szolgált a szülőhelyemen. Őseim között egyébként több más lutheránus lelképásztor is volt.

– Gondolom, falusi papként szolgáló édesapjának és a családjának igencsak küzdelmes volt az élete a huszadik századi Magyarországon...

– Nem tagadom, nehéz évek voltak ezek. De szépek is. A szüleim szeretetben éltek együtt egymással és az egyszerű falusi emberekkel is. Becsületre, alázatra nevelték gyermekeiket, három fiútestvéremet és engem. Fontos volt számukra, hogy taníttassanak bennünket, hogy egyházi iskolába járjunk. De ez az államosítás után egyre nehezebb volt... Így történetesen meg például az, hogy öt helyen jártam iskolába: Szarvasra, Orosházára, majd a békéscsabai evangélikus internátusba. Az itt töltött idő alatt *Linder László* evangélikus lelkésznel és feleségével

nél laktam, nagyon sokat kaptam tőlük is. Sajnálatos módon nem született gyermekük, de ez nem keserítette el őket: azt mondták, „ha nincs gyermekünk, lesz népünk”. Így tekintettek hazájukra és gyülekezetükre... Szép emlékeim közé tartoznak a találkozások is *Kodály Zoltánnal*, aki bejáratos volt hozzájuk.

Később Kőszegre kerültem, végül a nagynénémhez, Balassagyarmatra, itt érettségiztem a főgimnáziumban, ma ez a Balassi Bálint Gimnázium. Egyetemre – családi háttérrel miatt – nem vettem fel.

– És a fiatal, maturált Ilona ezután került Szegedre?

– Kis kitérővel. Balassagyarmaton ismertem meg a későbbi férjemet, aki a megyei rendőrség pénzügyi osztályát vezette. Mivel belüleges volt, miniszteri engedély kellett az esküvőhöz. 1953. december 31-én házasodtunk össze, és Salgótarjánba költöztünk, itt született a fiam.

Nagy megpróbáltatás volt az életben, amikor 1956-ban először azért bocsátottak el a munkahelyemről, mert egy belüleges, párttag felesége vagyok, majd egy hónap múlva azért, mert az apám lelkész volt...

A válaszom után – ennek részleteiről nem szeretnék beszélni, legyen elég annyi, hogy Isten a történeteken keresztül megtanított arra, hogy ne egy ember szeretetére építsek, hanem minden körülmények között benne bizakodjam –, 1975-ben költöztünk Szegedre, és azóta is itt élek. A fiam

itt járt egyetemre. Feleségével szeretetben nevelik hét gyermeküket.

Hiszem, hogy mindig Isten vezetett és tartott meg. Hiszem, hogy ő segített, hogy fel tudjam nevelni a fiam, és taníttassam kilencgyermekes öcsém egyik fiát is, így véve le némi terhet a válláról.

– Mit adott Önnek a szegedi gyülekezet?

– Lelki otthont, közösséget. Bár kezdetben furcsa volt, hogy itt valahogy nem elegendnek szóba egymással az emberek úgy, mint egykor nálunk, Pusztaföldváron, de *Ábrahám Rózsika*, egy volt diakonissza végül pártfogásába vett. Aztán idővel egyre többeket ismertem meg, és igyekeztem feladatokat is találni magamnak; voltam például presbiter is.

– Egyebek mellett kapcsolatba került a város egyik állami idősothtonának lakóival...

– Igen, azáltal, hogy a templomba járó idősök közül többen az otthonba kerültek. Rendszeresen látogattam őket. Megkértem az igazgatót, hadd tarthassunk evangélikus istentiszteleteket is az otthon kápolnájában. „Evangélikus? Az mi? Az is egy vallás?” – kérdezte tőlem... Akkor enyhült meg, amikor kiderült, hogy egyszer egy kórházi tartózkodásom ideje alatt egy körteremben feküdtem az ő római katolikus édesanyjával, akivel szóba elegyedtünk, és később imádkoztunk is együtt.

A kórház egyébként is jó missziói terep. Egészségi problémáim miatt sajnos sokat jártam kórházba, és mindig vittem magammal a lepremissziós kötnivalót is. Miközben sorra készültek a fáslik, többen rákérdeztek, mit csinálók, aztán ők is bekapcsolódtak a leprásokért végzett munkába. Hírt vittem erről a szép és fontos szolgálatról mindenkinek, akinek csak tudtam, így ismerték meg például Orosházán vagy a testvérgyülekezetünkben, Aradon is.

Meg vagyok győződve róla, hogy agyi infarktusom után is ez a tevékenység – ez a kevéske kézmozgás – segített a gyógyulásban, és ez egy újabb ok volt arra, hogy ismét hálát adjak Istennek. Örömmel töltött el, hogy tehetek valamit néhány rászoruló, beteg emberért, akik egy távoli országban élnek. Ezért tartom még ma is a kapcsolatot a Lepremisszióval, és ezért volt a szívügyem a nők ökumenikus világmanappjának helyi szintű szervezése is – legalábbis evangélikus részről. Azért csak volt, mert a korom miatt át kellett, hogy adjam a stafétabotot.

De még most is, még így, fogyatkozó testi erővel is minden esztendőben imádkozom asszonytársaimért, éljenek bárhol. Hiszen azért vagyunk a világon, hogy ne csak önmagunkért éljünk, hanem másokért is!

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Jogunkban áll Krisztus-követőnek lenni!

Egyházi vezetők a kereszténység közösségi jellegéről, a közéleti kereszténységről

► Katolikus, református és evangélikus egyházi vezetők többek között a kereszténység közösségi jellegéről, a közéleti kereszténység szerepéről és a püspöki hivatás feladatairól tartottak előadásokat a *Jogunkban áll Krisztus-követőnek lenni* című konferencián, a Kereszténydemokrata Fórum múlt pénteki rendezvényén, a fővárosi Duna-parton.

Vállalni kell az állásfoglalást bizonyos közéleti kérdésekben

Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek beszédében kiemelte: meg kell rostálni, hogy a médiában szereplő hírek közül egy egyházi vezető mire reagál, mert „ropant gyorsan kiforgatják az ember szavait”. Mégis vállalni kell az állásfoglalást bizonyos közéleti kérdésekben, „nem szabad megijedni attól, hogy valakinek nem tetszik” az, amit mond egy püspök.

Meglátása szerint „nagyon sok reményre nincs okunk” Magyarország és Európa helyzetét, valamint a természeti környezet állapotát illetően. Felhívta a figyelmet azonban arra, hogy „a keresztény emberek reménye akkor kezdődik, amikor másoké elfogy”, és ehhez lelki életük ad nekik erőt.

Az érsek utalt arra, hogy a katolikus egyház egyetemes, nemzeteken felül áll, ezzel

forában a keresztény identitásról beszélt, amelyben benne van a kereszténység mássága, különbözősége és sajátossága – mutatott rá.

A református püspök úgy fogalmazott: a kereszténység addig sajátos, amíg „a nevében viselt valóságához igazodik, tudniillik Krisztushoz, amíg ezen normák szerint él”; a mássága pedig abban nyilvánul meg, hogy elismeri: Isten mindig nagyobb mindenkinél.

Bogárdi Szabó István úgy ítélte meg, „a politika nem üdvözítő tudomány (...), eléget kaptunk már a 20. században az üdvözítő politikusból, akik üdvösséget ígértek”. Meglátása szerint a hatalom és a politika arra való, hogy feltartóztassa a rosszat, és előrébb vigye a jót. „Ahol politikai párt üdvözítést ígér, ott keresztény embernek nincs keresnivalója” – tette hozzá. Mint mondta, a kereszténység különbözősége a

HORVÁTH-HEGYI ÁRON FELVÉTELE

Evangelikus püspök előadó a KDNP – dunai állóhajón tartott konferenciáján

együtt az egészséges nemzeti tudatra mindenhol szükség van. „Nekünk úgy kell magyarnak lennünk, hogy a legkisebb közös nevezőt, vagyis hogy mindannyian emberek vagyunk, szem előtt tartsuk” – fogalmazott.

A püspöknek nagy feladata az igehirdetés, az evangéliummal pedig elő kell állni „alkalmas és alkalmatlan időben” – tette hozzá *Bábel Balázs* érsek.

A kereszténység közösségi jellegű

Bogárdi Szabó István református püspök előadásában arról beszélt, hogy a kereszténység közösségi jellegű, és „nem tud más lenni, mint közéleti”. Amikor Jézus azt mondta az apostoloknak, hogy „ti vagytok az élet sója”, akkor ebben a meta-

kvalitásban mutatkozik meg, mert „amikor Jézus a tanítványai létről, a kereszténység identitásáról beszél, akkor kvalitásról is beszél”.

„Keresztényként nem a napos, hanem az árnyékos oldalon kell lennünk”

Fabiny Tamás evangélikus püspök rámutatott: ha a mindenkor hatalom kikéri az egyház véleményét, az egyháznak adott esetben – a szolidaritás elveit szem előtt tartva – a kritikát is meg kell tudnia fogalmazni, ha úgy látja, hogy a kormányzat valamit nem jól tesz, mert „keresztényként nem a napos, hanem az árnyékos oldalon kell lennünk”.

Szólott arról is, hogy a rendszerváltás során ugrásszerűen megélenkült a közösségeik

élete, de sokan „érdekből dörögölöztek az egyházhoz”. Megemlítette, hogy a damaszkuszi úton megtért, előzőleg a keresztényeket üldöző Pál apostolt befogadta a keresztények gyülekezete, és ennek során a megbocsátás erényét gyakorolták. Megemlítette, hogy Pál apostol volt az első, aki a kereszténységet Európába hozta, ezzel összefüggésben pedig arra hívta fel a figyelmet, hogy jelenleg újra szükség van a reevangelizációra az öreg kontinensen, „hogy mi is elinduljunk az evangélium hirdetésével, de nem mindegy, hogyan”.

Fabiny Tamás meggyőződése szerint nem politikai, hanem közéleti kereszténységre van szükség, előbbiben ugyanis „van egyfajta felsőbbrendűségi tudat”. A közéleti kereszténységnek azonban „alázatra, önmérsékletre, türelemre van szüksége”.

Európának meg kell erősítenie keresztény gyökereit

Európa akkor tudja kultúráját megőrizni, ha erős keresztény gyökerei vannak – emelte ki a közigazgatási és igazságügyi tárca parlamenti államtitkára a konferencián.

Rétvári Bence úgy fogalmazott: Európa akkor tudja a kultúráját megőrizni, ha megőrzi keresztény kultúráját; akkor tud akár a muzulmán vagy bármely más térhódítással szemben fellépni, ha meg erősíti keresztény gyökereit. Csak az erős keresztény gyökerek tudják Európát is megvédeni, a világnézeti semlegesség soha – jelentette ki a Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) alelnöke.

Politikai ügyekben a kereszténység ügye általában elbukott

Gulyás Gergely fideszes országgyűlési képviselő arról beszélt – utalva többek között az európai alkotmányozás folyamatára –, hogy az elmúlt évtizedekben az európai szinten politikai ügyekben a kereszténység ügye általában elbukott. Miközben a keresztény értékekkel kapcsolatos vita oda vezetett, hogy Európa nem tudott alkotmányt elfogadni, Európa országai között számosat találni, ahol ezeket az értékeket soha nem vonták kétségbe – fűzte hozzá.

Krisztus-követőnek lenni nem jog, hanem lehetőség

Ékes Ilona (Fidesz) országgyűlési képviselő a konferencia címére utalva úgy fogalmazott, hogy Krisztus-követőnek lenni nem jog, hanem lehetőség. Az ezt vállalók bátrak és elkötelezettek a közéletben, és felvállalnak olyan problémákat, amelyeket mások nem.

► Forrás: MTI/Evangelikus.hu

A múltnak kútja 1848/49 a nemzeti emlékezetben

► Folytatás az 1. oldalról

A Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) tavábi erőfeszítéseket tett, hogy március 15-e, március 21-e és április 4-e jelentőségét összemossa.

A három nap együttes ünneplésére ki találták a „forradalmi ifjúsági napokat”, a „három tavaszt”, az „Örizzük a lángot”-féle jelmondatokat, de ezekből már nem voltak képesek hagyományt formálni.

Az 1980-as évek márciusi ünnepléseiről nagyon sok pesti lakosnak még személyes emlékei lehetnek. 1986-ban esett meg a „lánchídi csataként” emlegetett összetűzés, amikor a Pestről Budára tartó, engedély nélkül tüntető ifjúságot a rendőrség a Lánchíd két végének lezárásával fogta közre. 1988-ban nagy biztonsági előkészületeket tettek, de egy kisebb pesti tüntetésen kívül, amely békésen ért véget, más nevezetesebb esemény nem történt.

Annál nagyobb ünneplés zajlott le a következő év, azaz 1989 enyhülő politikai légkörében. Hatalmas tömeg gyűlt össze a Petőfi-szobornál, és vonult az Országház elé. A tüntetésnek, amelyben a megalakult pártok és egyéb új szervezetek táblák, jelvények, zászlók alatt jelentek meg, feltűnt a Kossuth-, sőt a koronás címer is. Ennek a márciusi ünnepségnek teljesen nyíltan és nagyon hangsúlyosan ellenzéki jellege volt. Ebben

az esztendőben vidéki városokban is sor került hasonló megmozdulásokra.

Az 1991. évi VIII. törvénnyel a Parlament újra a piros betűs nemzeti ünnepek sorába emelte március 15-ét.

***

Megfigyelhető, hogy 1990 után fokozatosan csökken az ünnep iránti érdeklődés. Ez még nem közömbösség, de föltétlenül hanyatlás. Nem vonzza az embereket Magyarországon, hogy – fogadkozások, ígéretetek ellenére – némelyik párt a napi politikai célokért folytatott propagandára használja ki az ünnepet, melőzve a nemzeti érdekeket.

Mi lehetne egy ilyen változatos múltú, többször kisajátított, ezáltal megterhelt történelmi eseménysorozatnak a helye és szerepe a mai nemzeti emlékezetben? Nehéz a kérdésre válaszolni. Véleményem szerint a polgári szabadságjogok kivívására, a polgári és társadalmi reformok minden-

kori szükségességére, de leginkább a nemzetteljesítő képességének nagyságára lehetne a március 15-éket emlékezni, hogy az emlékezet segítsen kiegyensúlyozni az olykor elbizakodott, máskor önbizalomhiányban szenvedő magyarokat.

A szerző az Egyesült Angol Nyelvű Evangélikus Egyház nyugalmazott püspöke (London)

A monoki Kossuth-harang

► „Zemplén vármegye Abaújjal határos délnyugati szélén fekvő Monok nagyközséget világhírré emelte az a tény, hogy 1802. szeptember 19-én itt született a magyar szabadságeszme egyik legdicsebb apostola, Kossuth Lajos. Ezért nevezik magyar Betlehemnek is” – kezdte *Monok története* című könyvét dr. Hegyaljai Kiss Géza (1893–1966) monoki, majd bőszi református lelképásztor.

FOTO: MILLISITS MÁTE

Kossuth Lajos (1802–1894) evangélikus családban született Monokon, és a hagyomány szerint a településhez legközelebb eső templomban, Tállyán keresztelték meg. Az anyakönyv megsemmisülése miatt a keresztelőről nem maradt fenn írásos dokumentum, ennek ellenére a tállyai

templom a „Kossuth-kultusz” központi evangélikus helyszínévé vált.

A reformátusoknál több templomban is találunk Kossuth Lajoshoz köthető emlékeket: a debreceni Nagytemplomban ereklyeként őrzik a kormányzó 1849-ben használt székét, a dabasi templom-

ban pedig az 1883-ban édesapja sírjára küldött koszorúja látható. A bánffyhungyadi református templomban szintén egy koszorút őriznek, amellyel részt vettek a szabadságharc vezetőjének budapesti temetésén.

A felsoroltak mellett a protestáns testvéregyház fontos emléke a monoki templom tornyában függő Kossuth-harang, amelyet a politikus halálának harmincadik évfordulójára öntöttek. Az öntvény Hegyaljai Kiss Géza monoki szolgálatára idején készült. A lelkész a kálvinisták körében az 1920-as és 30-as években tetőzött Kossuth-kultusz kiemelkedő ápolója volt, aki *Árva Bethlen Katától Lorántffy Zsuzsán* át Kossuth Lajosig a magyar protestantizmus számos kiemelkedő alakjának az életét megírta.

A monoki templom Kossuth-harangjának művelődéstörténeti értékét növeli, hogy azon az evangélikus kormányzó portréja is megtalálható, jóllehet a református hajlékokban a harangokon sem volt szokásban az emberábrázolás. Az öntvény felirata a *Máté evangéliumából* (5,16) vett bibliai idézetet tartalmaz: „*Úgy fénylő a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.*”

A harang Szlezák László (1870–1953) budapesti harangöntő alkotása.

■ TIGURINUS

Költőnek készült, festő lett

190 éve született Orlay Petrich Soma

► Mostanában – és egyébként is – sajnálatosan igen keveset lehet hallani Orlay Petrich Soma nevét. Pedig történelmi festészetünk úttörő mesterét tisztelhetjük benne. „Lelkéből meríti a tárgyakat, rajza minden vonásában teremtő lelkét látja visszahatározni – költészetében megtestesíti az istenséget, kivitt eszméje nagyszerűségével megrázza a lelkeket” – írta egy cikkében a romantika és klasszicizmus ötvözésének szellemében Orlay művészi szándékait jellemzően Pap Gábor, a festő egykori diák-társa, a későbbi püspök.

Orlay Petrich Soma arcképe 1878-ból

Kevesen tudják Orlayról, hogy a hősi múltnak festményeken való megörökítésén túl bibliai tárgyú alkotásai is vannak. Elég megemlíteni a „Hagyjátok hozzám jönni a kisdedekeket” című, 1854-ben festett művét, mely oltképként a mezőberényi evangélikus templomban látható. A mű különlegessége, hogy a Jézus körül álló gyermekalakokat a művész az akkori lelkészek gyermekeiről mintázta.

Köztudomású, hogy az 1822. október 22-én felvidéki evangélikus családban született festőművész anyai ágon Petőfi Sándor másod-unokatestvére volt. Iskoláit Mezőberényben, Szarvason, Sopronban végezte, Pápán pedig jogi végzettséget szerzett. Tanulmányai közben egy ideig iskolatársa volt Petőfinak és Jókainak, akik nagy hatást gyakoroltak rá.

Először nem is festőnek készült. Jókai Mór meg is írta pápai éveikről: „Mindegyikünknek volt saját kedvenc szenvedélye: Orlaié a költészet, Petőfié a színpad, az enyém a festőecset. Ha Orlai írt tüneményes regényjeleket, Petőfi megelszavalt azokat, én képeket festettem hozzájuk, s Petőfi szavalmódora éppoly rendkívüli volt, mint az én kompozícióim. Maga készítő plasztikai szabályait, mint én a festékeimet. Egymásnak őszinte bámulói voltunk; Orlai megközelíté előttünk Jósika Miklóst, Petőfi is csak egy fokkal állt alább Egressynél; magam is valahányszor a szögleti bolt előtt elmentem, büszkén tekinték a címerül festett magyar kisasszonyra, miért ne tudnék én is ilyet festeni valaha!”

Orlayt azonban az irodalom mellett már diákként megérintette a

képzőművészet; visszaemlékezéséből kitűnik, hogy rajzolással, festégetéssel is foglalatalkodott: „Néha, ha időnk engedte, Jókaival ketten rajzolgattunk és festgettünk szűk szobánkban. A színek egymásra gyakorló vegyi hatására nagy súlyt fektettünk, ebben Jókai volt a mester, ő tudta, hogy azok meg ne változzanak, s műveink örök időkre megtartsák frissességüket. Rajzban pedig Petőfi ítélete volt a döntő.”

A ház, ahol Orlay Petőfivel és Jókaival együtt töltött sok időt, ma is áll a dunántúli kisvárosban, a hajdani kollégium tőszomszédságában; mindenki Petőfi-ház néven ismeri, holott inkább illene rá az Orlay-ház elnevezés, hisz Orlay vállalta az anyagi terhek legjávát. Az a kis fehér házacska, ahol először lakott, az evangélikus templomtól nem messze van. Egy rövid ideig élt a Barát utcában, a ferencesek kolostorával szemközt is. Különös hát, hogy ennek a kiváló alkotónak még egy emléktáblája sincsen itt, pedig gazdag írásos memoár hagyott hátra diákéveiből; Petőfi életéről is a legtöbb hiteles adat, történet tőle tudható.

Miután megszerezte jogi végzettségét, Orlay folytatta tanulmányait, véglegesen eldöntve, hogy a képzőművészetnek szenteli életét. Mint *Raffaello*, úgy járt szőke fűrtjeivel. Megismerkedett *Than Mórral*, *Barabás Miklóssal*, *Marastoni Jakabbal*.

Egy tekintélyes támogatónak köszönhetően Bécsbe került az akadémiaira festészetet tanulni. Itt érte a forradalom híre. Részt vett a szabad-

sághüdelemben, meg is sebesült. 1850-től előbb Münchenbe, majd Rómába és Párizsba kerülve folytatta művészeti tanulmányait.

Hazaköltözve Debrecenben egy darabig arcképfestésből élt, majd ismét Bécsben telepedett le, de a pesti állandó műtárlat megalakulá-

sa után, 1855-ben Pestre költözött. A Nemzeti Képcsarnokot alapító egyesület tagjaként hatékony szerepet vállalt a magyar művészeti élet szervezésében, s különösen egy állandó műtárlat létrehozása foglalkoztatta; ez létre is jött, aztán nem kisebb kezdeményezés következett, mint egy kifejezetten magyar művészeket pártoló egyesület életre hívása. Ez is megalakult *Magyar Képzőművésze-*

ti Társulat néven, s a hazai művészképzést is elősegítette.

Orlay igazgató választmányi tagként joggal lehetett büszke az elért eredményekre, hisz azok a magyar képzőművészet felvirágzását jelentették.

A művész munkásságát számos alkotás fémjelzi *Szent István ébredé-*

Orlay Petrich Soma – Marastoni József: *Emese álma*. 1864. Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka, Budapest

se című kompozíciójától a *Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly első találkozásán túl az Erzsébet és Mária királynők a novigrádi fogságban* című alkotásán át a jól ismert Petőfi-portrékig.

Születésének százkilencvenedik évfordulója esztendejében minél többször idézzük meg szellemét – megérdemli!

■ – KZ –

Hívogató az EPMSZ akadémiai napjaira

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) május 14. és 19. között a Nagyvárad melletti Félixfürdőn rendezi meg soron következő akadémiai napjait *Nemzeti önkép és szomszédság* címmel.

Erre a témára egyszerre igaz, hogy évtizedek, sőt évszázadok óta tépelődünk rajta, s hogy újra és újra a körünkre ég. Mindez kétszeresen is arra kötelez bennünket, hogy az unalmas, üres vagy álszent szövegek helyett őszinte, pontos és érzékletes válaszokat adjunk a felvetett kérdésekre. Ebben lesznek segítségünkre a meghívott előadók: teológusok, történészek és irodalomkritikák, szociológusok és néprajzosok Erdélyből és a Partiumból, a Felvidékről és a Délvidékről, Magyarországról, Nyugat-Európából és az Egyesült Államokból.

Célunk az, hogy a rövid teológiai, történelmi és irodalmi alapvetés után a jelen és a jövő felé fordítsuk a beszélgetések irányát. Ebből a szempontból különösen érdekes lehet az erdélyi, magyarországi és nyugat-európai fiatal értelmiségiek kerekasztal-beszélgetése a konferencia zárónapján.

A kulturális programok – amelyek mindig is jellemezték az EPMSZ akadémiai napjait – most különösen is részei lesznek a választott téma feldolgozásának: mit tartanak magukról azok a nemzetek, amelyek itt, a Kárpát-medencében „szomszédságra vannak ítélve”?

Minden kedves érdeklődő barátunkat szeretettel várjuk akadémiai napjainkra!

Jelentkezni április 16-ig lehet a következő címen:

Haraszi Dóra, Oltalom Szeretetszolgálat, H-4400 Nyíregyháza, Kassa köz 3.

Telefon: 36/42/500-946, e-mail: oltalom@lutheran.hu

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem elnöksége

Lakva ismerni meg egymást

► A Nyíregyházán megnyílt Evangelikus Roma Szakkollégium (ERSZK) 2011. szeptemberi évnitóján egyházi és állami vezetők egyaránt ígéretet tettek arra, hogy folyamatosan figyelemmel kísérik a kollégium és a hallgatók életét. Az eddigi – budapesti és esztergomi – találkozások után, március 9-én ismét a Nyíregyházi Főiskola lehetett az ismerkedés helyszíne. Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök, Benczúr László egyházkerületi felügyelő, dr. Balog Zoltán társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár, valamint dr. Jánosi Zoltán egyetemi tanár, a Nyíregyházi Főiskola rektora látogatta meg a húsz hallgatót és az otthon vezetőjét.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Az evangélikusságról és az egyházzal szembeni kötetlen beszélgetést követően a vendégek a szó: tájékoztatást adtak a szakkollégiumot érintő működési, társadalmi és gazdasági kérdésekről. A kollégium működtetése a felsőoktatási szakkollégiumi normatíván kívül más – többek között EU-s és belföldi – forrásokból lesz megoldva – biztosította a jelenlévőket az államtitkár.

A roma és a magyar kollégisták arányát illetően a hallgatók körében megoszlottak a vélemények. A jelenlegi

hetvenöt-huszonöt szembesítésben a vezetőség célja az ötven-ötven százalékos arány, amely biztosíthatja a teljes integrációt, az esélyegyenlőséget. Mielőtt korábban ismerik meg egymást a fiatalok, annál közelebb kerülhetnek egymás kultúrájához, és még idejében megtanulhatják a békés együttélés szabályait, határait.

Cél továbbá, hogy a jövőben olyan generációk nőjenek fel a kisebbség körében, amelyek nem harcolni akarnak, és nem ellenségnek tekintik a többséget. Ebben a folyamatban elengedhe-

tetlen az erős identitástudat kialakítása, mert csak úgy tudunk másokkal jól kijönni, ha tudjuk, hogy kik vagyunk – mondotta az államtitkár.

A hallgatói aránnyal kapcsolatban megfogalmazott eltérő vélemények mögött a fiatal romák motivációhiánya rejlik – vallják maguk a romák. Ezen próbálnak segíteni az úgynevezett felzárkóztatási programok, amelyek segítségével sokkal nagyobb a szakma- és diplomaszerzés esélye.

Az előtételiek lebontásához elengedhetetlen a hallgatók által is érvényesített „lakva ismerjük meg egymást” elvénél komolyan vétele. A köztudatban a romákkal kapcsolatban megkövesedett negatív sztereotípiák élnek – erősítve a szennyezéshajhás média által is –, a szakkollégium viszont ezekkel szemben már most olyan eredményeket tud felmutatni, amelyek méltán tekinthetők „pozitív szennyezésnek”. Ha megmarad az egyház, a felsőoktatás és az állam hármasság együttműködése, végre reménytelivé válhatnak a közeledés érdekében tett erőfeszítések.

A beszélgetés után a hallgatók bemutatatták az „elvesztett példázatok” feldolgozó zenés arnyjátékot, majd Fabiny Tamás püspök az egyház diakóniai munkájáról szóló *Keken András* munkásságán keresztül.

Végezetül a résztvevők megajándékozták egymást: az egyházkerület elnöksége egy DVD-lejátszót adott át a hallgatóknak, ők pedig külön erre az alkalomra készített, személyes emléklapot nyújtottak át minden megjelent vendégnek.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

HIRDETÉS

Pályázat pedagógus-munkakör betöltésére

A Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (5900 Orosháza, Bajcsy-Zs. u. 1.; képviseli: *Fehér Borbála* igazgató) pályázatot hirdet az alábbi pedagógus-munkakörök betöltésére:

• Magyar nyelv és irodalom szakos pedagógus

A betöltendő munkakörök száma:

- 1 fő főiskolai végzettségű pedagógus részére,
- 1 fő egyetemi végzettségű pedagógus részére.

A betöltendő munkakör jellege: főállású, határozott időtartamú.

A betöltendő munkakör rövid leírása: A Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban magyar nyelv és irodalom tantárgy oktatása, valamint a kapcsolódó nevelési feladatok végzése az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2005. évi VIII. törvény a Magyarországi Evangelikus Egyház intézményeiről, valamint az 1992. évi XXII. törvény a munka törvénykönyvéről rendelkezései alapján.

A munkavégzés helye: Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, 5900 Orosháza, Bajcsy-Zs. u. 1.

• Földrajz–bármely szakos pedagógus

A betöltendő munkakörök száma: 1 fő főiskolai vagy egyetemi végzettségű pedagógus részére.

A betöltendő munkakör jellege: főállású, határozott időtartamú.

A betöltendő munkakör rövid leírása: A Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban földrajz tantárgy oktatása, valamint a kapcsolódó nevelési feladatok végzése az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2005. évi VIII. törvény a Magyarországi Evangelikus Egyház intézményeiről, valamint az 1992. évi XXII. törvény a munka törvénykönyvéről rendelkezései alapján.

A munkavégzés helye: Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, 5900 Orosháza, Bajcsy-Zs. u. 1.

• Óvodapedagógus

A betöltendő munkakörök száma: 2 fő óvodapedagógus részére.

A betöltendő munkakör jellege: főállású, határozott időtartamú.

A betöltendő munkakör rövid leírása: A Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban az óvodáskorú gyermekek nevelése az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2005. évi VIII. törvény a Magyarországi Evangelikus Egyház intézményeiről, valamint az 1992. évi XXII. törvény a munka törvénykönyvéről rendelkezései alapján.

A munkavégzés helye: Székács József Evangelikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium, 5900 Orosháza, Hajnal u. 7.

A pályázat benyújtásának határideje: 2012. április 30.

A pályázat elbírálásának határideje: 2012. május 31.

A pályázatok benyújthatók:

- az iskola@szekacs.lutheran.hu elektronikus címen,
- az 5900 Orosháza, Bajcsy-Zs. u. 1. postacímen,
- személyesen az igazgatói irodában.

A munkakör elfoglalásának időpontja: 2012. augusztus 24.

Bérezés: a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény alapján.

A pályázathoz benyújtandó dokumentumok:

- végzettséget tanúsító okiratok fénymásolata,
- önéletrajz, szakmai önéletrajz, szakmai elképzelések,
- három hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány,
- lelkesítő ajánlás.

Olyan pályázók jelentkezését várjuk, akik elkötelezettek a keresztyén nevelés iránt.

További tájékoztatást a 68/411-771 telefonszámon, illetve az iskola@szekacs.lutheran.hu elektronikus címen lehet kérni.

Svédországban – cigányokról – magyarként

► A svédországi Linköping evangélikus püspöksége – mellyel évek óta testvérpüspökségi kapcsolatot ápol a Magyarországi Evangelikus Egyház Déli Egyházkerülete – egynapos konferenciát rendezett március 7-én a svédországi cigánykérdésről. Az utóbbi időben a skandináv országban körülbelül ötvenezerre duzzadt a Kelet- (főként Délkelet-) Európából érkezett cigányok száma. Az ennek következményeként megjelenő gondok mind elméleti, mind gyakorlati szinten nagy feladatok elé állítják az egész svéd társadalmat, így az egyházakat is.

Érdekes módon a multikulturalizálódó Svédországban a bevándorló cigányok befogadása tűnik a legnehezebb feladatnak. A Kelet-Európából érkezők jellemző módon eleve nem cigányként jelentkeznek a hatóságoknál (ezzel esélyüket eleve rontva), hanem a származási ország meghatározó nemzetének tagjaként. A letelepedési folyamatban három csoportjukat különböztetik meg: akiknek ügye épp eljárás alatt van, akik megkapták a tartózkodási engedélyt (százalékosan minimálisan), és akiket „rejtőzködőknek” neveznek (akik évekig engedély, mindenféle papír nélkül tartózkodnak Svédországban).

Az egyház szerepe tán itt válik a legizgalmasabbá – humanitárius alapon asszisztálni kénytelen (kénytelen?!), egy törvénytelen helyzet fönntartásához. Külön szolgálati ág (fizetett alkalmazottakkal és önkéntesekkel) végzi az ilyen helyzetben lévő cigányok Svédországban

maradását, túlélését biztosító hálózat működtetését (lakhatás, orvosi ellátás, iskoláztatás stb.).

A konferenciát politikusoknak, újságíróknak, szociális és egyházi munkásoknak szervezték – az emberi jogok oldaláról közelítve a témához. Ennek megfelelően hallhattak előadást a résztvevők hivatásos jogvédőtől, szociális munkástól, Svédországban élő cigányoktól.

E sorok íróját (*képiünkön*) a kelet-európai cigányság helyzetének bemutatására kérték fel. Jóléti nyitottsággal, hálával fogadták a már sok tekintetben unalomig ismételt és ismert, nem feltétlenül egyértelmű eredményekre vezető, elcséplést jogvédő szlogenek helyett a számukra újszerű, kendőzetlen megközelítést. Néhány (visszahallott) kritikus megjegyzés ellenére – miszerint az előadás túlságosan „missziós” beállítottságú volt (ez akár dicséretként is felfogható...), illetve nem vette figyelembe a politi-

kailag korrekt, tehát elvárt *roma* elnevezést, hanem kelet-európai (magyar) szokásként a *cigány* (illetve angol megfelelőjeként a *Gypsy*) szót használta – összességében nyitottan fogadták és nagyra értékelték a forró kása kerülgetése, az mellébeszélés helyett a helyzet őszinte, néven nevező feltárását, valamint a Magyarországot az utóbbi időben (a cigánykérdésben is) ért nemtelen támadások visszautasítását.

Lehetőség adódott három helyi és környékbeli, bevándorlókkal is foglalkozó gyülekezet meglátogatására, a vezetőikkel való beszélgetésekre. Ezek a jó hangulatú, áldott találkozók mindkét fél számára igen sok tanulságot tartogattak. Az egyik ilyen megbeszélés végén jutottak a jelenlévők erre a végkövetkeztetésre: a különböző országok a történetük, jelenlegi helyzetük, gazdasági, törvényi berendezkedésük, lehetőségeik stb. tekintetében nagy eltéréseket mutathatnak, de az emberhez megérkezve egy platformra kerülünk – mindannyian gondokkal küzdő, kiszolgáltatott, Istentől szorult, a léteynket tekintve azonos teremtmények vagyunk –, legyünk bár svédok, cigányok vagy magyarok Svédországban, Magyarországon vagy bárhol a nagyvilágban. Bizony mindannyian utazók, vándorok vagyunk...

■ BAKAY PÉTER

A szeretet terei

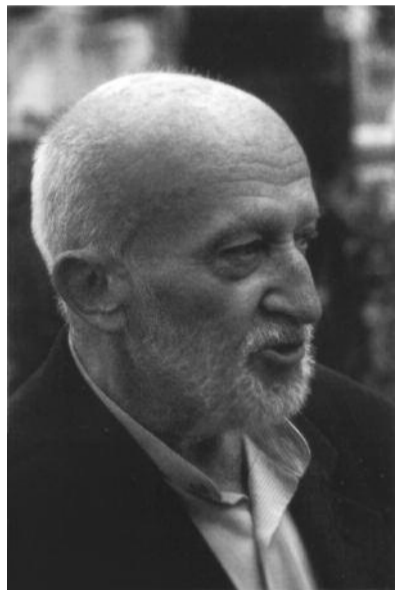
Beszélgetés Csete György építőművésszel

► „Az építészet lényege: a szeretet” – mondta egy régebbi találkozásakor. Azért emel hajlékot az ember, hogy megvédje magát és családját, hogy biztonságban éljen. Nincs nagyobb dolog, mint formálni a szeretet tereit, legyen az lakóház vagy templom. Mintha imára kulcsolt kezet idéznének Csete György templomai. De képzelhetjük Istennel zörgető kéznek, a Biblia egy-egy meglevenedő részének is. Szelíd szépséggel hirdetik a mester üzenetét.

Sok építész maga tervezte csodaházban él. Csete György nem. Egyszerű lakás, ahol vár, és a gyorsan lepergő évtizedeket idézzük. Zsúfolt könyvespolcok a falak mentén a kis szobában, képek, lemezek; az asztalon új rajzok, kézzel írt levelek és új kötete, borítóján merészen égbe törő tornyokkal.

Először szüleitől, gyermekkoráról kérdeztem a délelőtti csendben.

– Boldog gyerekkorom volt – kezdte az emlékezést –, egészen 1944.

október 6-ig. Akkor megszűnt, mint ha elvágta volna. Szülővárosomhoz, Szenteshez közeledtek az oroszok; óriási páncéloscsata zajlott az Alföldön.

Édesapám evangélikus volt, és ezt büszkén meg is vallotta. Városi tisztviselőként, számszaki területen dolgozott. Szorgalmas, derék, magas ember, jó beszédű férfi volt. Mint ilyen, magához illő, szép asszonyt választott magának, akit *Korsós Tóth Irén* néven ismernek arrafelé. Ő református volt. Magas koronaakácok voltak a házuk előtt, ebből nyílt sövény anyám örökségül kapott házához. Ha átutazom Szentesen, néha a szomszédunkba, *Szöke Feriék*hez is beköszönök, mert tudom, a világ legjobb kocsonyáját ott lehet enni...

A szentesi kubikosvárosban volt néhány ember, aki gyakran felkereste édesapámat, és az ő pénztárcája mindig megnyílt számukra... Pár pengőt adott a szegényeknek, hogy segítse őket; barátai el is nevezték „úri kommunistának”. Aztán csakhamar úri bitang lett belőle, mert a „rongyos gárdában” harcolt, legelőször ők foglalták el Kárpátját. Ezért 1945 után nem jutalom járt, hanem népbírósági per. A szegedi Csillag börtönben húzott le egy évet.

Ketten vagyunk testvérek, gyakran látogatom *dr. Csete Attila* sebéss főorvost, akinek áldják a nevét a betegek, mert jószívű és áldozatos ember.

– Az Ön életútja merre vitt?

– 1952-ben fejeztem be az általános iskolát, kitüntettek kiváló előmenetelért. És akkor becsapott a bomba: sehová nem vettek föl. Volt egy öreg pap barátunk, *Kanász Nagy József* – valahányszor a Szedertemetőben elmegyek a sírja előtt, egy szál virágot mindig leteszek a lábához –, ő mondta: „Vigyétek el Debrecenbe, a kollégiumba, hátha ott befogadják.” Elmentünk, a sok segítő

kéznek köszönhetően fel is vettek, és tanulhattam.

– Milyen volt a Debreceni Református Kollégium?

– Nagyszerű, magas színvonalú. Én a IV. A osztályba jártam, a realba. Szeretetteljes szellemű iskola volt, a tanárok is mind ilyenek. Egyik-másik később egyetemi oktató lett a városban. Hétköznap tanítottak, szombaton és vasárnap prédikáltak a két-tornyú Nagytemplomban.

1956-ig jártam a kollégiumba, a Rákosi-rendszer tombolása közepette végeztem tanulmányaimat. Aztán még abban az évben fölkerültem Budapestre, a Műegyetemre.

A debreceni kollégiumban különben akkor hárman voltunk evangélikusok: *Bánhidya Kálmán*, akinek Németországba kellett mennie, *Vladár Tibor*, hála Istennek még él, és én... Szoktunk találkozni, megvacsorázunk, beszélgetünk. Volt egy „indulónk”, amit mindig elénekelünk az érettségi óta, két református dicséret. Az egyik: „Ó, Sion, ébredj, tartsd be küldetésed, / Mondd a világnak: hajnalod közel!”, a másik: „Fel, barátim, drága Jézus zászlaja alatt...” Utóbbi a fontosabb. Kamaszok voltunk, ordítva énekeltek, mert szeretünk hangosak lenni.

– Hogyan került kapcsolatba az organikus építészettel?

– Tanáraink gyakran elmondták: „Szigorú foglalkozásokat válasszatok, ne humán értelmiségi legyen belőletek!” Padtársam, *Daróczy Zoltán* európai hírű matematikus lett, *Vladár Tibor* elektromérnök, én meg építésznek mentem.

A Műegyetemről nagy szeretettel emlékszem *dr. Pogány Frigyesre*, aki nagy formátumú professzor és népevelő is volt. Róla az jut az eszembe, hogy ha valakiben szeretet van, az kiül az arcára... Nem is szerettek őt a bolsevisták. Úgy végezte, hogy a szobájába más ült be, neki kitétek egy széket a folyosóra, ha néha bejön, le tudjon ülni valahová...

Mikor végeztem az egyetemen, egy kis irodába kerültem, amely a hazai érc- és ásványbányáknak volt a tervezőosztálya a Dandár utcában. *Kálmán László* építészmérnök vezetett, és vele kapcsolatban megint csak az előbbi mondanám: a szeretet a lényeg. Zsidó ember volt, és egy csomó zsidó származású öreg és elesett építész vett maga mellé. Így terveztünk, mértünk együtt egy kedves közösségben.

– Jártá az országot?

– Zebegénytől Recskig mindenhol megfordultunk. Ezek az autótutak mindig azzal végződtek, hogy a környéket próbáltam bejárni és megismerni. A helyek sokszor szíven ütöttek. A kálváriadombok tetején ott vannak a magányos oszlopok, legfelül meg a kereszt Krisztussal, jellegzetes példái a magyar népi építészetnek. Népit mondok, mert ezek alatt ott van az apró falu, tornácos, árka-dos házakkal. És engem ezek befolyásoltak a későbbiekben; párhuzamosan a műépítészetben is volt egy-két mester, aki hatott rám.

Le Corbusier kis könyvéből azt is megtudtam, hogy hajózott a Du-

nán, az Esztergom alatti szakaszon is, és erről egyszerű vázlatot készített. Azt írja: azok az emberi, nemes arányok, amelyek az emberi test méreteiből következnek, ott vannak a paraszti népi építészetben is, a legendás 2,26-os méret. Ha magasra állsz, és fölnyújtod a kezedet, az új-jad begye éppen eléri a mestergenda alját. Ez föllelhető nálunk, de Dániában is ezeket az arányokat találtam.

– Dolgozott Ópusztaszeren is...

– A munkát pályázaton nyertem 1991-ben. Nyolc évig tartott, addig ott dolgoztam mindennap. Egy erdőmúzeumot csináltunk *Dulánszky Jenő* statikus mérnök barátommal. A nagy alapterületet elosztottam tízzel, kis házakat terveztem egyenként, és így raktam össze. Hozzájuk hasonló apró, fedett hidakkal vannak összekötve, így tudunk átmenni az egyik kupolából a másikba. Eszembe jutott *Szent István* rendelkezése, hogy tíz falu építsen egy templomot. Én is építettem tíz kupolácska után egy templomot.

Ökumenikus, előtte van egy külső oltár, a szertartáshoz szükséges tárgyakat le lehet tenni, terítőt ráteríteni. Ezeket mindig a feleségem, *Il-dikó* készíti, nagyon szépen! Minden évben van egy nagy közös szertartás; a nép pedig elnevezte az egészet „jurtafalunak”.

– Mint istenes ember hogyan lép a templomaiba?

– Én nem úgy vagyok hívó, és a legtöbb férfiember sem, hogy reggeltől estig imádkozom. De igyekszem. Igyekszem a hitemhez szükséges előírásokat betartani. Hogy így élek-e, az nem valószínű, de

magammal. És jól tettem, mert fölfigyelt az összegyűlt emberekre, megismerte őket, és ma is aktív kapcsolatban van velük.

Készített 1956-ról egy riportkötetet, fotókkal; ez nemcsak magyarul, de angolul, lengyelül, japánul is megjelent. A kiállításain ismerkedtem meg *Wittner Máriával* és a *Pongrátz* testvérekkel. *Gergely* egyik barátjának az ötlete volt, hogy Kiskunmajsa-n kellene a múzeum mellé egy kápolnát emelni a meghaltak emlékére. Az összes kivégzett neve ott van a falon, hosszúkás táblácskán. Nemcsak a név, de az év és a hónap, a nap, az óra és a perc is oda van írva!

– Nagyon szép könyv szól az életművéről.

– Egy könyvem már megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával. Ezt a másodikat, egy nagy alakú kiadványt is így terveztem. Az alaptól kértem négy millió forintot, de csak egyet kaptam. Végül a család összefogásával jelent meg a kötet. Két részből áll, nemcsak rólam, de *Dulánszky Jenőről* is szól, akivel haláláig, 2000-ig szimbiózisban együtt dolgoztam. Őt nem statikusként tartom számon, aki szolgálai módon kiszámolta a szükséges adatokat, hanem mint alkotó elmét. Nagyszerű társat.

– Hogyan tekint vissza eddigi életére?

– Nagyszerű munkákkal látott el a Jóisten. És még most is vannak gondolataim, terveim, folytatódik minden. Az evangélikus *Sin Rózsikának* szeretnék építeni Orosházán egy „kenyérkápolnát”. Ott sütik a kenyeret, a kiflit, és unokatestvérem,

56-os kápolna Kiskunmajsa-Marispusztán

megpróbálom, ahogy a többiek. Mindennap jobbnak lenni, mint amilyen tegnap voltam... És szolgálat az egész életem!

– Hogyan született az 1956-os forradalomnak emléket állító kápolnája?

– Minden évben október 23-án van egy fontos teendőm: elmegyek a Corvin közbe, hogy részt vegyek az ünnepségen. Azt is fontosnak tartottam, hogy ezekre a megemlékezésekre nagyobbik fiamat, *Órsó*t elvigyem

Rózsika áll a pult mögött, kedvesen kínálja finom portékáját. Sarokház lesz, a földszinten, pont a sarkán lehet majd bemenni. Legyen a nagytemplom közelében egy ilyen hóféhér imaház! A kenyérillatban tele lesz jóakarató emberekkel.

És abban is reménykedem, hogy ha az országban egész sor ilyen kápolna épül majd, az emberek kedvet kapnak ahhoz, hogy szépítsék és gyógyítsák a világot.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Bánffy Miklós és Erdély

Oplátka András regényfordításának bemutatója

Mai közéletünk, irodalmunk egyik legérdekesebb alakja *Oplátka András* újságíró, történész. Tizennégy éves korában került Svájcba, itt végezte iskoláit, az egyetemen germanisztikát és történelmet hallgatott. Évtizedeken át volt a *Neue Zürcher Zeitung* című svájci napilap külpolitikai szakírója, Kelet-Európa-szakértője. *Egy döntés története – Magyar határnyitás 1989. szeptember 11., nulla óra* című könyvében izgalmas háttéranyagot szolgáltat a történelmi eseményhez. *Széchenyi István* című kötetében pedig nemcsak a nagy, vívódó magyart, de a nagy európai politikust is bemutatja.

A március 7-i könyvbemutatóra – az evangélikus kötődésű – Oplátka legújabb vállalkozását, *Bánffy Miklós Erdélyi történet* című regénytrilógiájának német fordítását hozta el, a Paul Zsolnay Verlag kiadónál megjelent első kötetét. A Litea könyvesbolt zsúfolásig megtelt érdeklődőkkel, ünnepe a fantasztikus teljesítményt, egyszersmind a mindeddig méltatlanul feledett polihisztor.

A református Bánffy gróf sokoldalúságával tűnt ki: író, drámaíró, festő, politikus, képviselő, igazi reneszánsz ember volt. Erdély-trilógiája kiemelkedően fontos mű a magyarság önismerete szempontjából. A 21. század elején, amikor az egyesítés és szétszakadás erői ismét harcban állnak Európában és a nagyvilágban, újból időszerű lett regénye.

Az angol, spanyol, olasz, holland fordítás után fontos mérföldkő a német nyelvű megjelenés, hogy minél többen megismerjék az Osztrák–Magyar Monarchia történetének 1904–1914 közötti szakaszát, az első világháború előestéjét. A történelmi szorítást, amelyről a bemutatón részletesen beszélt *Szász Zoltán* történészprofesszor. A német nyelvű műből *Bács Ferenc* színművész olvasott föl.

Bánffy jól látta a közelgő vesztét, a nemzet sorstragédiáját. Írásban és szóban is fölemelte szavát, de hiába. Költői, szép nyelv az övé, regénye mitikus, sűrű szövevény. A tájleírások súlyosak, tele vannak különös tájszavakkal; átsüt a művön Erdély mélyesége szerete. A trilógia három részének címe – *Megszámláltattál... És hűvát találtattál... Darabokra szaggattal* – *Dániel* könyvének ötödik részére utal. Üzenete a bibliai idézetek és történetek egymásra vonatkoztatásával fejthető meg.

Mindezt Oplátka remek fordítása maradéktalanul lehetővé teszi. Német nyelve egyszerre gazdag és szegény. A vadászat, a lóverseny, a politika, a kártya nyelve „tolvajnyelvként” jelenik meg, a fanyar iróniával és a tréfás jelenetek könnyed humorával együtt.

Jó tudni, hogy vannak még áldozatos emberek, akik veszendő értékeket őriznek, ahogyan Oplátka András. A gyűlölködés helyett szelíden megajándékozta országszomszédainkat. Példát mutatva, hogy Bánffy Miklós templomában mindenki lehet igehallgató és úrvacsorával élő.

■ FFL

► Szokták mondani – és igaz is –, hogy a lelkészi szolgálatban „a szószék a legmagasabb fok”. *Sümei Istvánról* szólva a lelkészi szolgálat mellett képzőművészeti tehetségét és verselő hajlamát emelhetjük ki – ezekről tanúskodnak a rokonság között szét-szóródott grafikái, festményei és a 2008-ban örökösai által kiadott, *Nem kell babér* című verseskötete. Mindezek ékes bizonyítékai annak, hogy *Sümei István Istennek „talentumos”, sőt bátran mondhatjuk, „több-talentumos” szolgája volt.*

1912. március 7-én született Sopronban. Saját visszaemlékezése szerint kisparasztai családból származott, a család faluról került Sopronba. Édesapja rendőrfelügyelő-helyettes volt, 1946-ban halt meg.

Önéletrajzában egy helyütt így ír szüleiéről: „Nem tudnám megmondani, melyiküknek köszönhettem többet. Mindketten szorgalmas, végtelesen takarékos emberek, akiknek minden céljuk az, hogy kikerüljenek a szegénység fajtogatásából, s gyermekeiknek külön sorsot biztosítsanak, mint amilyen az övék. (...) De talán mégis édesanyámnak kell többet tulajdonítanom. Mert tőle kaptam azt a többletet, amely aztán életem későbbi alakulását befolyásolta, s lelkészi hivatásom megválasztása felé irányított. Az a lélek volt ő, s ma sem más, aki, akármennyi dolga, baja is volt a földiekkel, talán egy pillanatra sem feledkezett meg a menyeyi Atya dögairől sem. Élőn hívó, imádkozó, bibliás, boldogan éneklő gyermeke Istennek. Korán megsejtettem, hogy az lenne az élet legnagyobb öröme, ha engem is tulajdonába adhatna. Nem is csupán úgy, mint aki szintén gyermeke Istennek, hanem szolgája is!” Ennél nagyobb „örökséget” valóban alig lehet elképzelni. De édesapjáról

is melegen emlékezik meg, például az *Édesapám* című versében.

A két fiú – István és a hat évvel fiatalabb *József* – a soproni egyházi elemi iskolában, majd a líceumban tanult. Itt Istvánt újabb, életre szóló hatás érte. „Boldogult Hetvényi Lajos vallásánarunk áldott lelkesége volt rám nagy hatással, határozottan kifejezte óhaját, hogy lelkészé legyek, bár szívem egy kicsit a Képzőművészeti Főiskola felé is húzott, ellenkezés nélkül, sőt örömmel jelentkeztem a teológiára (ekkor még az Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karára)” – írja.

1934-ben kitűnő eredménnyel állta meg a teológiai végvizorlatot. Még abban az évben, július 22-én Székesfehérváron ordinálta *Kapi Béla* püspök.

Az ifjú lelkész Sopronban maradt, mert abban az évben nyílt meg a városban a Líceumi Diákotthon, s ennek ő lett az első nevelő lelkésze egy tanévre.

1935. július 1-jén Kaposvárra került *Takács Béla* lelkész mellé segédlelkésznek. De nem sokáig volt itt sem, mert 1936. december 6-án Szentantalfára küldték – szintén segédlelkésznek – *Nagy Lajos* lelképásztor mellé. S amikor az esperes-lelkész nyugdíjba ment, Sümei 1937. január 1-jétől helyettes lelkészi, majd parókusi megbízást kapott ebben a gyülekezetben, amely a Dunántúl egyik jelentős közösségének számított.

Szolgálati ideje alatt felújították a templomot, és az ifjúsági egyesület által adományozott keresztelőkút is ekkor került az istenházába. De Sümei István ideje alatt kezdtek el a zánkai filia gyülekezeti házának építését is, és a hazánkban pusztító háború ellenére 1946. november 24-én fel is avatták.

Egy költő lelkészünk

Száz éve született Sümei István

Versei között már korábban is feltűntek az „Annikához” írtak; 1937-ben – hét év udvarlást követően – Sopronban házasságot kötött *Horváth Annával*. Két gyermekük született, *István és Pál*.

A lelkész örömmel és kiegyensúlyozott körülmények között végezte min-

den feladatát: a hitoktatást, bibliórát, istentiszteletet, keresztelést, konfirmációt, esketést, temetést, családlátogatásokat, egyedi alkalmakat, konferenciákat és gyűléseken az alkalmi szolgálatokat, na meg a gyümölcsösben és veteményesben kapott munkáját. A pásztorlandó kör ekkor az anyagyülekezeteken kívül Zánka, Monoszló, Balatoncsicsó, Ságpuszta volt – kerékpárral is viszonylag könnyen megközelíthető helyek.

Szentantalfai szolgálatának idejére esett Sümei István egyeztetendő frontszolgálat. 1942. március 16-án vonult be a szombathelyi 35. honvéd gyalogezredhez tartalékos tábori tisztként. Ezzel az ezreddel áprilisban már az orosz harctéren volt, 1943. április 30-án szerelt le.

1944. szeptember 1-jén kezdte meg kővágóörsi lelkészi szolgálatát; itt három évtizedig szolgált a váratlanul elhunyt *Novák Elek* utódjaként. „A jobb anyagi körülményeknek hamar végük lett. A háború előtt túlzottan gazdag gyülekezet ma szegény, s szegény vele a lelkészi állás is. Ez sem lehet Isten akarata nélkül. Nem akarja, hogy csupán a lelkészi javadalom kössön ehhez a gyülekezethez, hanem a szolgálathoz való hűség. A hívek meleg szeretete minden anyagi veszteségért kárpótol. A szolgálat nagy és meglehetősen fárasztó. Az anyagyülekezeteken kívül állandó gondozást igényel a filia (Balatonszepezd), különösen a fejlődő, templomépítő fiókgyülekezet, Révfülöp s a kiterjedt szórvány” – írta Sümei István 1956 elején.

Ekkor tűnődött el azon is, hogy miért vonja el esetleg a lelkészi szolgálatról az anyagi gondjaik miatt szükségessé vált otthoni munka. „Mindenesetre engedelmesen fogadok el Isten kezéből minden keresztet, és nem szűnök meg dicsérni kegyelmét” – szögezte le.

Közben építette a révfülöpi templomot és a badacsonytomaji imaházat is.

De nem csak a kővágóörsieknek szolgált. „A gyülekezeteken kívül ismételt szolgálatot evangélikus alkalmakon, csendesnapokon, vallásos estéken, más gyülekezetben és konferenciázó helyeken. A volt zalai egyházmegyének több éven át lelkészegyesületi elnöke, majd főjegyzője voltam, de rám bízta az iskolavizsgálatot és a számvéviszék elnökségét is. A veszprémi egyházmegyének aljegyzője vagyok. Sok esetben szolgáltam a lelkészegyesületben (jelenleg Lelkészi Munkaközösség) előadá-

sokkal, igehirdetéssel. Jelenleg tagja vagyok az egyházmegyei tanácsnak, de az Északi Egyházkerület Tanácsának is” – olvassuk 1956. április 16-án keltezett önéletrajzában.

1984-ben vonult nyugdíjba. Átmenetileg Révfülöpön élt, majd Zalaegerszegre költözött. 1991. szeptember 4-én hunyt el.

Balogh András lelkész temetési igehirdetésében szeptember 15-én így vallott: „Sümei István lelkész testvérem nem szolgált a zalaegerszegi szószéken betegsége miatt. És mégis, ennek ellenére is úgy érzem: egy zalaegerszegi szolgatársamat vesztettem el. Igaz, hogy szóval nem prédikált Zalaegerszegen, de prédikált az élete! Mert ha egy idő, szolgálatában hűséges lelkész le tud ülni alázattal, igéhesen és a kolléga iránti őszinte szeretettel egy nála sokkal fiatalabb és tapasztalatlanabb lelkész szószéke alá, akkor ez erőteljesebben prédikál mindenkinek a gyülekezetben.”

Sümei István valóban kegyelemből, megbocsátásból és megbocsátásban élt. Hitvallása, igehirdetése és versei tanúsítják ezt, különösen egyik – e lapszámunk 11. oldalán közölt – verse, melynek címe éppen 2012 vezérigéje, azé az évé, amelyben a költő lelkész születésének századik évfordulójára emlékezünk.

Verseit, melyeket ritka szép kézírással vetett papírra, a kötetben témák szerint csoportosítva találja az olvasó. A fejezetcímek is beszédesek: *Békesség, boldogság – Szerelmes versek; Az igazi csend a lélek csendje – A lélek bolyongása; Az én imádságom – Istenes versek; Egy élet mesél – Családversek*. S valóban: a fejezetekben a versek jól illeszkednek a címekhez.

Igaz, hogy Sümei István a gondolatait nem öltöztette kegyes ruhába, ám őszintén beszélt, és verseiben is az Istent kereste – ahogyan egy lelkész költőhöz illik.

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

► Kevés olyan lelképásztor volt (van) egyházunknak, aki tudományos szinten foglalkozott volna a kommunikáció elméletével. Az igazsághoz tartozik, hogy az 1906. december 24-én Csetneken (Gömör megye) született és hús esztendővel elelőtt meghalt *Rezessy Zoltán* is főként azt követően mélyítette el ismereteit e területen, miután szeretett hivatásából – idő előtt – nyugdíjazták.

Rezessy Zoltán (édesapja *Rezessy Béla* kereskedő, édesanyja *Németh Etelka*; négy testvére volt) elemi iskoláit Rozsnyón és Pelsőcön végezte, majd a nagy múltú aszódi Ágostai Hitvallású Evangélikus Petőfi Reálgymnáziumba járt. 1926-ban érettségizett, és a soproni evangélikus teológiára iratkozott be. 1930-ban szentelték lelkészé. Az 1930/31 és az 1932/33-as tanévben ugyanakkor mint bölcsészhallgató is lakója volt a Luther Otthonnak, amelynek lelkészeként rendszeresen tartott esti áhítatokat, és tevékenyen részt vett az ifjúság szabadidejének megszervezésében.

Az 1933/34-es tanévtől a nyíregyházi Ágostai Hitvallású Evangélikus Kossuth Lajos Reálgymnáziumban tanárjelöltként dolgozott. 1936 szeptemberében Gusztáv Adolf egyházi ösztöndíjjal Lipcsébe utazott, ahol az 1936/37-es tanévben a hitoktatás módszertanáról hallgatott előadásokat és az egyetem újságtudományi intézetében folytatott tanulmányokat. Hazatérve Németországban megírta *A Harmadik Birodalom politikai és társadalmi rajza* és *A Harmadik*

Birodalom kultúrképe című kétkötetes munkáját. A debreceni egyetem a második kötetet elfogadta bölcsészdoktori munkának, így 1942. január 27-én doktorrá avatták.

Közben 1939-ben házasságot kötött *Pétery Mártával*, házasságukból három gyermek született: *Etelka, Miklós és Márta*.

Rezessy Zoltán 1942-ben megpályázta a Budapesti (Deák téri) Evangélikus Leánygimnázium tanári állását, és helyettes tanár, később rendes tanár lett. Elsősorban latint és történelmet, de hittant, gazdaságtant és bölcséletet is tanított.

1942. november 3-án katonai behívót kapott, a frontról 1943. augusztus 31-én tért vissza. Az 1944. április 1-jei tanévzáró értekezleten bejelentették, hogy „Rezessy Zoltán tartalékos tábori lelkész az orosz harctéren tanúsított magatartásáért I. osztályú Tűzkeresztet kapott”. 1943–44-ben családját Kávára (Pest megye) költöztette az üres tanítói lakásba, ő Budapesten maradt.

1946. április 29-én a politikai rendőrség letartóztatta a Harmadik Birodalomról írt könyve miatt. Sorsa sokáig bizonytalan volt. A Népügyészség népellenes büntett vádjával tartóztatta le, és 1946. május 20-ig tartotta előzetesben, de a nyomozást megszüntették, és büncselekmény hiányában büntetlennek nyilvánították. Ennek ellenére az akkori Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumból kiküldött igazoló-

Pásztor, tanár, kutató

Dr. Rezessy Zoltán emlékezete

bizottság – létszámcsokkentés címén – eltávolította tanári állásából, és elbocsátották a közszolgálatból.

Ezután 1946. december 1-jei hatállyal *Kemény Lajos* akkori budapesti esperes a kelenföldi evangélikus gyü-

lekezet lelkészi állásába rendelte, ahol nyugdíjazásáig, 1975. január 1-jéig szolgált. 1946-tól segédlelkészként, 1953 novemberétől másodlelkészként dolgozott. A nehéz ötvenes években szerényen, hivatásához méltóan végezte munkáját, a kitelepített családokat gondozta: levelezett velük, pénzt küldött nekik. Igazi pásztori munkát végzett.

A háború utáni években nagy csapás érte, 1948-ban meghalt a felesége. A három gyermek néhány évre a hívősvölgyi Pax Gyermekotthonba került, ahol *Szethlo Gábor* vette őket pártfogásába. Rezessy második fele-

sége 1956-ban *Egyed Irma* pedagógus lett, aki segített felnevelni a felnövekvő gyermekeket. Hosszú együttélé- sük során egymást támogatták a nehé- zezekben.

1974 novemberében a gyülekezetben egy esti sorozatot szerveztek, ahol Rezessy Zoltán a gyülekezet történetét mutatta be. Egy besúgó jelentése nyomán *Ottlyk* püspök vizsgálatot indított, majd „korára való tekintettel” a lelkészt 1975. január 1-jével nyugdíjazták.

Nyugdíjas éveiben a közléstudomány témájával foglalkozott. Kapcsolatban állt a Magyar Tudományos Akadémiával és több egyetem kommunikációs szakembereivel. Tagja volt a Sajtótudományi Társaságnak, a londoni International Institute of Communicationsnek (1984-től egyéni tagként). Publikált folyóiratokban és más újságokban, így az *Evangélikus Életben* is.

Budapesten, a János-kórházban halt meg 1992. március 1-jén. Hamvai a kelenföldi templom kolumbáriumban nyugszanak.

Tanártársa, *dr. Martos Józsefné Sztrokay Piroska* szeretettel emlékezik meg róla. Egmás mellett ültek a tanárban, rendszeresen megbeszéltek a latintanítás gondjait. Emlékeiben elevenen él Rezessy Zoltán ízes, palócos beszéde, kedves modora.

A kelenföldi gyülekezetben még ma is sokan emlékeznek „Zoli bácsira” – mondta *dr. Ráth Szabolcsné, Joláné*. „Derűs természetű, Istenben bí-

zó, egyedül Krisztusban reménykedő, rendíthetetlen, igazi evangélikus embernek ismertük meg. Jellegzetes palócos kiejtése még most is a fülemben cseng. Tanárosan prédikált. Magyarázataiban gyakran humoros volt, tréfás megjegyzésekkel tarkította a sokszor nehezen érthető tanításokat. Talán nem sokan tudják, hogy a farkasréti református–evangélikus kápolna nagy keresztjét a finn testvérektől kaptuk. Zoli bácsi vállára vette a keresztet, és gyalogszerrel vitte fel a Németvölgyi útra.”

Etelka lánya emlékeiben elevenen él édesapja alakja: „Bármikor fordulhattunk hozzá segítségért, ha a tanulásban szükségünk volt rá. Készségesen elmagyarázta, amit nem tudtunk. Gondolkodni tanított meg bennünket. Nevelésében az egyenes jellemű, becsületes ember kialakítása volt a cél. Nagyon szeretett olvasni. Állandóan könyvekkel vette magát körül. Csak értékes könyveket olvasott. Mivel jól tudott németül, ezen a nyelven is olvasott. Szeretett zongorázni, főleg *J. S. Bachot* játszott. Szívesen hallgatta a rádiót is. Munkáját gondosan végezte, precíz volt mindenben.”

Bence Imre kelenföldi lelkész egy beszélgetésben a következőket mondta róla: „A másodlelkészekről sem szabad megfeledkezni. Odakerülésem idején (egyébként már 1953-tól, a nehéz időköt végigélve) Rezessy Zoltán látta el ezt a szolgálatot. ...újra megerősödött a gyülekezet lelki és anyagi tekintetben egyaránt. A »reakciós gyülekezet« megállapítással szemben mások olyan »oázis«-nak tartották Kelenföldet, ahol igazi közösség van.”

■ ZOMBORNÉ BAZSÓ ROZÁLIA

HIRDETÉS

Meghívó

A Csillaghegyi Evangélikus Egyházközség szeretettel hívja híveit és barátait március 18-ára a békásmegyeri templomba (1038 Budapest, Mező u. 12.) az összegyűlekezés napjára.

Dél előtt 10 órakor az istentiszteleten *Donáth László* prédikál. Délben közös ebédre várjuk vendégeinket. 14 órakor *Konok Tamás* festőművésszel életútjáról, művészetéről és a templomépítő nagyapáról, *Sándy Gyuláról Zászkaliczky Zsuzsanna* beszélget.

Orgonán elhangzik: *Pétery Dóra: Öt geometrikus darab – Hommage à Konok.*

Az alkalomra a belépés ingyenes, önkéntes adományokat azonban jó szívvel fogadunk.

Felvétel a Baptista Teológiai Akadémia államilag finanszírozott képzéseire a 2012/2013-as tanévre

A képzések az egész életen át tartó tanulás jegyében minden korosztály előtt nyitottak.

Választható szakok:

Teológia alapképzési szak (BA)

A képzés során három specializáció választható:

– *gyülekezeti lelképítő*: azoknak, akik élethivatásként szeretnének klasszikus lelképítési feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelkigondozás, tanítás stb.);

– *missziói*: azoknak, akik szeretnének felkészülni bibliakör-vezetői, ifjúságvezetői, evangélicizációs munkatársi vagy misszionáriusi feladatok valamelyikére is;

– *szociális lelkigondozó*: azoknak, akik szakszerűen szeretnének segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak.

A szakon teológus szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 8 félév.

Teológia mesterképzési szak (MA)

A képzésre azok jelentkezését várjuk, akik már rendelkeznek diplomával, és érdeklődnek a hittudomány iránt. A szakon okleveles teológus (MA in Theology/Divinity) szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 4 félév.

Kántor alapképzési szak (BA)

Olyan érdeklődőket várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni az ének-zenei szolgálatban. A szakon kántor szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 6 félév. A szakon belül választható képzési irány: ifjúsági zene (gospel).

Jelentkezési határidő: 2012. április 30.

A jelentkezési lap igényelhető a Tanulmányi Hivataltól (1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 1/342-7534/131 vagy 20/886-0846; e-mail: tanulmanyi@bta.hu) vagy letölthető intézményünk honlapjáról (www.bta.hu).

DR. ALMÁSI TIBOR rektor

▶ **VI. György angol király (1936–1952) dadogott. Olyannyira, hogy képtelen volt elmondani bármilyen beszédet. Ez egy király esetében, különösen a múlt század közepén felerősödő média-szereplések idején, roppant kínos. Ezért logopédushoz járt, és a megfelelő – annak idején roppant különleges – gyakorlatok elvégzése után sokat javult a beszéde. Erről szól *A király beszéde* című film, melyet nagy sikerrel játszanak a mozik. Talán ennek is tulajdonítható, hogy idén a szokásosnál is nagyobb figyelem övezte március 6-án a logopédia európai napját, amelyhez kapcsolódóan országsszerte számos rendezvényt tartottak. Az alábbiakban egy evangélikus intézmény tükrében fürkésztük, hogyan is áll ma a logopédia helyzete a gyermekek oktatásában.**

A városunkban, Soltvadkerten működő Evangélikus Egyházi Óvodában régi jó ismerősöm, *Szálás Márta* immár nyolc éve végzi a logopédusi terápiai munkát. A gyerekek rendszeres szűrése és fejlesztése mellett gyakran kéri fel felnőtteknek szóló szakmai előadások tartására is. Vele beszélgettünk.

– *Hogyan fogalmazná meg röviden, mi is az a logopédia?*

– A logopédia a beszédzavarok kutatásával, megelőzésével, diagnosztikájával, korrekciójával foglalkozó tudomány, az általános gyógyterápia speciális ága. A logopédiai szolgáltatás feladata többek között a beszédindítás, a beszédhibák, a nyelvi-kommunikációs zavarok javítása, valamint a diszlexia (olvasási zavar) megelőzése és gyógyítása.

– *Hogyan eszikben gyanakodhatunk beszédhibára? Hiszen kezdetben minden gyerek „aranyos”, amikor elkezd – többnyire hibásan – beszélni.*

– Tünet, ha egy két és fél, hároméves gyermek még nem beszél, ha kihagy hangokat, felcseréli vagy torzán ejti valamelyiket. Minden hang megfelelő képzésének megvan a maga ideje. Az *r* például három és fél, négy és fél éves korban artikulálódik tisztán. Annak a gyerekeknek, aki sokat ül a tévé vagy a számítógép előtt, nem kell sok mindent szavakkal elmondania, így azután nem is fog hamar megtanulni tisztán beszélni. De ez természetesen csak egy a sok kiváltó ok közül.

– *Mire mondják azt, hogy ez már nem „aranyos gyerek”, ez már beszédhiba?*

– Az úgynevezett logopédiai körképek a következők: a beszédészlelés és beszédmegértés zavara, pösze-

A király beszéde

ség, orrhangzós beszéd, dadogás (bár ez hároméves korban természetes módon is előjön, aztán meg eltűnik), hadarás stb. A hibák felismerésében az óvónők is segítenek, illetve a sok versmondással és énekléssel ők is segítenek a kiküszöbölésükben.

– *Úgy tudom, a hangképzés a mozgással is összefügg.*

Ezek a gyerekek már majdnem mindent szépen ejtenek

– *Szálás Márta logopédus kis tanítványai*

– Valójában maga a beszéd is mozgás, mégpedig a legfinomabb. Ezért ha kimarad valamelyik mozgásforma, azaz a gyermek nem kúszik-mászol eleget, sokat ül egy helyben, az kihát a beszédfejlődésére is. A fejlesztő órán néhány tornaeszköz segítségével olyan mozgásokat gyakorolunk, amelyek segítik a nagy- és a finom mozgások fejlődését, és feloldják az esetleges gátlásokat.

– *Egy-egy hang hibás ejtése vagy más beszédhibák hátterében többnyire szervi problémák vagy egyéb okok állnak?*

– Lehet ok egy magasabb szájpada-lás, rövid nyelvfelek, fogzáródási rendellenesség... De a beszédhibát lelki görcs is okozhatja, amit természetesen meg kell próbálni oldani. Ha gátlás, akkor azt fel kell szabadítani! A rosszul beszélő gyereket ugyanakkor nem kell állandóan javítgatni! Ez-

zel csak stresszt keltünk benne. Viszont mi ne vegyük át a rosszul kiejtett szót, csak azért, mert „olyan aranyosan mondja”. Nyugodjunk meg, a gyermekek túlnyomó többségének előbb-utóbb rááll a füle a helyes kiejtésre.

– *A szülő és a család szerepe roppant fontos az óvodás gyerekek fejlesztésében.*

Ezek a gyerekek már majdnem mindent szépen ejtenek

– *Szálás Márta logopédus kis tanítványai*

– *Valójában maga a beszéd is mozgás, mégpedig a legfinomabb. Ezért ha kimarad valamelyik mozgásforma, azaz a gyermek nem kúszik-mászol eleget, sokat ül egy helyben, az kihát a beszédfejlődésére is. A fejlesztő órán néhány tornaeszköz segítségével olyan mozgásokat gyakorolunk, amelyek segítik a nagy- és a finom mozgások fejlődését, és feloldják az esetleges gátlásokat.*

– *Egy-egy hang hibás ejtése vagy más beszédhibák hátterében többnyire szervi problémák vagy egyéb okok állnak?*

– Lehet ok egy magasabb szájpada-lás, rövid nyelvfelek, fogzáródási rendellenesség... De a beszédhibát lelki görcs is okozhatja, amit természetesen meg kell próbálni oldani. Ha gátlás, akkor azt fel kell szabadítani! A rosszul beszélő gyereket ugyanakkor nem kell állandóan javítgatni! Ez-

– *Lehet ok egy magasabb szájpada-lás, rövid nyelvfelek, fogzáródási rendellenesség... De a beszédhibát lelki görcs is okozhatja, amit természetesen meg kell próbálni oldani. Ha gátlás, akkor azt fel kell szabadítani! A rosszul beszélő gyereket ugyanakkor nem kell állandóan javítgatni! Ez-*

– *Lehet ok egy magasabb szájpada-lás, rövid nyelvfelek, fogzáródási rendellenesség... De a beszédhibát lelki görcs is okozhatja, amit természetesen meg kell próbálni oldani. Ha gátlás, akkor azt fel kell szabadítani! A rosszul beszélő gyereket ugyanakkor nem kell állandóan javítgatni! Ez-*

– *Lehet ok egy magasabb szájpada-lás, rövid nyelvfelek, fogzáródási rendellenesség... De a beszédhibát lelki görcs is okozhatja, amit természetesen meg kell próbálni oldani. Ha gátlás, akkor azt fel kell szabadítani! A rosszul beszélő gyereket ugyanakkor nem kell állandóan javítgatni! Ez-*

alkalmazásáig. A módszerek célserű megválasztásához sok mindent tekintetbe kell vennünk: hány éves a gyerek, milyenek a pszichikai sajátosságai, az értelmi képességei és így tovább. A terápia során figyelembe kell venni a beszédfejlődés szakaszait is. Tudni kell, hogy az adott gyermeknél, tanulónál hogyan érvényesülnek és miben jelentkeznek a beszédfejlődési szakaszokon belül az egyéni sajátosságok, amelyek messzemenően befolyásolhatják a módszerek megválasztását. A fejlesztés legyen folyamatos, intenzitása pedig a beszédhibatípusának és súlyosságának függvénye. A logopédusnak motiválnia kell a gyermeket beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor fel kell készítenie az esetleges visszaesésekre, azok kezelésére, valamint arra, hogy az esetleges maradandó tünetekkel később együtt tudjon élni.

– *Milyen a beszédhibás gyerekek aránya a soltvadkerti evangélikus óvodában?*

– Minden év szeptember harmadik hetében végzem el a nagycsoportosok logopédiai szűrővizsgálatát. Ezen az összes gyermek részt vesz. Óvodai nevelési évenként harminc gyermekből átlagosan tíz beszédhibás, ez stagnáló helyzetet jelez. A beszédhibás gyerekek szülei részére szülői értekezletet tartunk, ahol a terápia módjáról, időtartamáról, gyakoriságáról s a gyermeküknel tapasztalt logopédiai kórképről adunk tájékoztatást. Ezen az értekezleten az óvoda vezetője és az óvodapedagógusok is jelen vannak. Azokat a gyermekeket, akiknél súlyos beszédhibát tapasztalok, kiegészítő vizsgálatra küldöm. Ez lehet pszichológiai, hallásvizsgálat, fül-orr-gégészeti vagy más. A sikeres terápia előfeltétele az objektív vizsgálatok elvégzése.

– *És ha a gyerek még nem nagycsoportos, de érezhető, hogy valami „nem stimmel” a beszédével?*

– Amennyiben kis- vagy középső csoportosoknál az óvodapedagógusok súlyos beszédhibát tapasztalnak, megvizsgálom a gyermeket, s az óvodavezetővel történő egyeztetés alapján felveszem terápiára.

– *Általában milyen eredménnyel zárul a fejlesztő munka? Mi történik azokkal, akik mégsem tanulnak meg tisztán beszélni az óvodában?*

– Az óvodai év végére a logopédiai terápia a gyermekek kilencven százalékánál kiküszöböli a hibát. Annak a gyermeknek, akinek súlyos beszédhibája volt, és a szakértői bizottság beszédfogatókos sajátos nevelési igényűnek minősítette, folytatnia kell az iskolában a terápiát mindaddig, amíg a bizottság indokoltan tartja.

■ IFF. KÁPOSZTA LAJOS

Hangterápia, hangképzés, hangböjt

Szószerkről is szolván – a logopédia európai napja apropóján

Logopédusra egész életében szükség lehet az embernek. Szakemberhez kell fordulni, ha nem beszél a hároméves gyermek, de akkor is, ha egy felnőtt – baleset vagy betegség következtében – elveszíti a beszéd-képességét. E két véglet között sokféle beszédhibával, hangképzési, valamint beszéd- és nyelvfejlődési zavarral találkozhatunk: megkészt beszédfejlődés, pöszeség, dadogás, afázia, diszfónia stb. Hazánkban a logopédiai ellátás elsősorban az oktatási intézményhálózatban zajlik, kisebb számban azonban az egészségügyben is foglalkoztatnak logopédusokat.

A gyermekkorban jelentkező beszédhibák nagy része az óvodáskor végére vagy kisiskoláskorban rende-

ződik. Ugyanakkor lehetnek olyan beszédhibák, amelyek nem javulnak, és megmaradnak a felnőttkorban is, sőt később is keletkezhetnek kommunikációs és hangképzési zavarok. Sajnos gyakori, hogy valaki baleset vagy stroke (agyvérzés) következtében részben vagy teljesen elveszíti beszédre való képességét (afázia). A rekedt hang is különböző betegségek tünete, velejárója lehet.

Az élőlények közül csak az ember képes a beszédre. Akinek a saját hangja munkaeszköz is, annak fokozottan kell óvnia, „karbantartania”, hogy ne szoruljon végül hangterápiára.

Nehéz elkerülni, ám jó, ha tudjuk, hogy a beszédhangnak is egyik legfőbb ellensége a zaj és a légszennye-

zettség... Mit kell még – lehetőség szerint – kerülni? Mi árt még? Nos, például a jéghideg, illetve a forró étel-ital, a szénsavas folyadék, a túl száraz, poros levegő, a dohányzás, a krákogás, sőt még a torokköszörülés is.

Megfázás, betegség esetén különösen kímélni kell a hangot. Ilyenkor a hangdiéta sem túlzás, ami egyébként – kiváltképp böjtben – egészségeseknek is jó szívvel ajánlható...

A nagy hidegben, erős zajban, igen száraz, poros helyen való beszéd is a hangképző szervek túleröltetésével járhat. A hang kifáradásához vezet az is, ha valaki nem a „saját hangján”, hanem attól eltérően, például magasabban vagy rossz technikával sokáig, túl hangosan beszél. A helyes beszéd-

technika elsajátítása tehát nélkülözhetetlen, csiszolása kívánatos. Rádásul azzal is számolni kell, hogy idősebb korban – a hormonális változások hatására – módosul a beszédhang magassága, színe, ereje, terjedelme, a beszélő könnyebben fárad el a beszédben.

Kemény, kitartó, logopédus által irányított gyakorlással teológusok, fiatal lelkészek esetleges enyhe beszédhibáját is ki lehet még javítani. Igaz ugyan, hogy a szószerkről hangzó beszéd lényege a tartalom, de mert „a hit hallásból van” (Róm 10,17), az sem hátrány, ha az evangélium szépen, érthetően is szól...

■ MÁTIS ZSUZSANNA logopédus, a *Kispesti Logopédiai Szakszolgálat vezetője*

„Evangélikus teológus számára kitüntetett feladat a Pál apostollal való foglalkozás” – e mondattal kezdi nemrégiben megjelent legújabb könyvét Gémes István nyugalmazott lelkész, a Stuttgart környéki magyarság lelkigondozója. A „...saját kezemmel írom: Pál” – Tanulmányok Pál apostol teológiájához című kötetet az Ordass Lajos Alapítvány adta ki, és Cserhádi Sándor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Újszövetségi Tanszékének professor emeritusa írt elé ajánlást, amelyet magunk is abban bízva osztunk meg olvasóinkkal, hogy sikerül kedvet ébreszteniünk a könyv kézbevételehez.

Invitálás

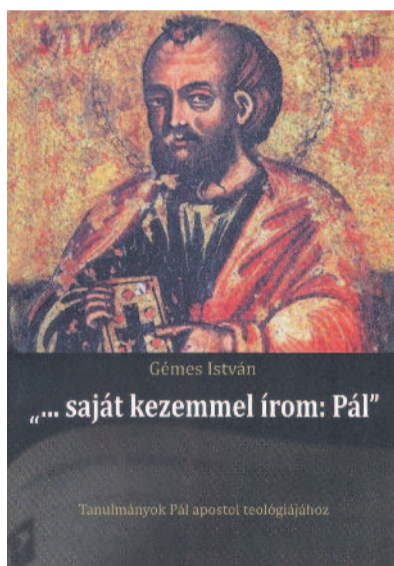
Kerülj beljebb! – biztatjuk azt, aki ott áll az ajtóknál, de még nem döntötte el magában, hogy belép. Pedig a vendégváró vendéglátó, Gémes István, akinek most új könyve kész megnyílni előttünk, sokunk előtt nem ismeretlen, már sokszor tartott jól minket szellemi javaival. Bizonyos, ha időt szánunk rá, és belemélyedünk könyve tanulmányozásába, most sem fogjuk lelki és szellemi haszon nélkül letenni.

Szerzőnk baráti meghívása a Krisztus-ügy egyik valóban nagy formátumú képviselője hagyatékának jobb megismerésére szól. Már közel kétezer év választ el minket a páli életműtől, de megítélése mindmáig nem jutott nyugópontra. Voltak korok, amelyek mintha elfeledték volna őt, de csak azért, hogy időnként az egyházi eszmélődés, különösen reformtörekvések idején, újra felfedezze őt, újból hatni engedje a talán olykor sarkítottan megfogalmazott, állásfoglalásra készítő teológiáját. Különös: az a Pál, akinek szeme előtt és gondoskodó szeretetében kortárs hittestvérei álltak, velünk egyáltalán nem számolt, még ma is maga köré tud gyűjteni minket, hogy a helyes útra igazítsa lábunkat.

Valószínűleg Pál apostolnak ez az évezredek átívelő teológiai jelentősége jegyezte el szerzőnk és vele engem is – mint egykori évfolyamtársát – már kora ifjúságunkban Pál munkássága kutatásával, és azóta sem hagy nyugodni minket. Elég, ha Gémes István írásaiból a *Jézus és Pál* (Dabas, 1998) című könyvére vagy számtalan cikke közül a háttérben meghúzódó küzdőtársról, Apollósról írt – és a *Koinonia* teológiai szakfolyóirat 68. számában (2006) található és ugyancsak a *Koinonia* 73. számában (2008) *Pál filozófusmérlegen* címen megjelent – tanulmányaira hivatkozom. Nem hinném, hogy ez a vonzódás valamiféle „személyi kultusz” lenne részünkről. Bizonyára Jézusnak, az élő Úrnak Pál munkásságán áttetsző

körvonalai magyarazzák ezt a ragszkodást.

A szerző teológiai műhelyében már járatos, de a még be nem avatott olvasó is a kötetben az apostoli teológia nagyszabású építményét sokoldalúan és szemléletesen bemutató válogatást talál. De nem a szembeötlő és gyakran szóba kerülő épületelemek mereng, hanem a gyakran mellőzött részleteket veszi számba, hogy így közelítse meg a legfontosabb mondanivalót. Ebből a szempontból különösen is tanulságos az *Adalékok Pál levelei praescriptumáról*, vagyis leveleinek feliratáról, továbbá *Az időről Pálnál* számot vető vagy *A Római-levél* öt

idézetcsokrát elemző tanulmányait megismerni. A szerző olyan észrevételeket oszt meg velünk, amelyek meggyőzhetnek minket arról, hogy Pálban olyan ízig-vérig teológust ismerünk meg, akinek a meggyőződése a legkisebb részletet is áthatja és meghatározza.

Aki ismeri Gémes István tevékenységét, az tudja, hogy a teológiai irodalom területén végzett munkássága bár fontos, de csupán egy szelete életének. Napjainak jelentős részét vette igénybe igehirdetői, lelkipásztori munkássága, egyházi tevékenységében vállalt feladatok özőne.

Ezek mind az elmélyült teológiai kutatás rovására lehettek volna. De aki illet feltételez, az nincs tisztában a Szentírás titkait feszegető fáradozás természetével. Mert nem a „szent egyoldalúság”, az íróasztal vonzaskörében meghúzódó elvonultság, hanem az Isten népe életében való aktív részvétel nyitja fel a kutató értelmet az Ige igazságára. Maga az, akit tanulmányozunk, Pál apostol ennek az igazságnak legékebb bizonyossága. S talán legtalálhatóbb megfogalmazásának szerzője az élettől búcsúzó reformátor, *Luther Márton*, akinek halála után a következő írást találták íróasztalán:

„Mert Vergilius Bucolicáját nem értheti meg senki, hacsak nem volt maga is pásztor legalább öt éven át; Vergilius Georgicáját sem értheti meg senki, hacsak maga is nem művelte földjét legalább öt éven át; de Cicero leveleit szintén nem értheti meg teljesen senki, hacsak huszonöt éven át nem forgott a közélet fórumán; senki ne higgye, hogy eléggé belekóstolt a Szentírásba, hacsak száz éven át a prófétákkal, mint Illés és Elizeus, Keresztelő Jánossal, Krisztussal és az apostolokkal nem kormányoztad a gyülekezeteket. Ne vállalkozz erre az Aeneisre, de annál inkább eredi áhitattal az ő nyomdokaikba.”

Végül még egy sor: „Bizony, koldusok vagyunk!” Ez így igaz!

Gémes Istvánról is bátran elmondhatjuk, hogy nem elefántcsonttoronyba, esetleg teológiai szakmai körökbe zárkozva, csupán „hazabeszél”, hanem szétforgácsolva magát a sokrétű szolgálatban és ugyanakkor a teológiát is művelni kívánva, „egy hullámhosszon van” az a Pál, aki nem gondolja magáról, hogy már mindent elért, hanem ami a háta mögött van, elfelejtve, az előtte levőnek nekifekszik (Fil 3,13–14).

A szerzőre és a könyv olvasóira Isten áldását kéri

■ CSERHÁTI SÁNDOR

Lélektől lélekeig

Minden vallás szükségesnek tartja az Istennel való viszony rendezését. Pogány kultuszokban ez mindig a haragvó istenség kiengesztelését jelenti, áldozatokon keresztül.

A keresztyénségben ez másként van. Pál apostol ezt mondja a *Korinthusiakhoz írt második levelében*: „Isten megbékkeltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békkeltetés szolgálatát... Ezért Krisztusért kérünk: béküljétek meg az Istennel!”

A különbség mérhetetlen: ezek szerint Isten már megbékkelt, és azt várja, hogy az ember is tegye le a fegyvert. Nem az Istent kell megbékíteni, hanem az embert. Mert ő még mindig harcban áll, nem véve tudomást arról, hogy Isten kitűzte a fehér zászlót. Ez az ember hasonlít azokhoz az egykori japán katonákhoz, akik évtizedekkel a világháború után is a dzsungelben bujdosnak még, fegyverrel a kezükben.

Isten kiengesztelődött, Krisztusban megbékkeltette magát a világot, ezért most már nekünk is le kell tennünk konokságunk, hitetlenségünk és önzésünk fegyvereit. Az említett pogány rituálékban mindig áldozat-

bemutatás szükséges az isten és az ember közötti béke helyreállításához. A mi esetünkben is megtörtént ez az áldozat, de egészen egyedülálló módon nem az ember mutatta be, hanem maga az Isten, amikor egyszülött fiát, Jézust a golgotai kereszten feláldozta. E keresztyénben lehet békességünk, s így bízva ránk Urunk – a békességszerző Krisztus követeként – a békkeltetés szolgálatát.

Először önmagammal kell megbékkélni. A József Attila-i „Én nem tudtam, hogy annyi szörnyűség / barlangja szívem” felismerése szorongással, béktelenséggel és mélyeséges meghasonlással járhat. Ám nem szükségszerű, hogy énünk darabokra hulljon. Ennek érdekében *Adyval* együtt fohászkozhatok, amint teszi ezt ő az *Imádság háború után* című versében: „Békíts ki Magaddal a magammal, / Hiszen Te vagy a Béke.”

Mindez azonban nem megy – másodikként – a felebaráttal való megbékkelés nélkül. Sokszor ez a nehezebb. Hiszen a másik talán undok, erőszakos – vagy éppen sikeresebb, szebb, mint én. Békéljünk meg egymással, feléjük az régi sérelmeket. Legyen már béke az olajfák alatt és a

Duna táján, tízeletemes panelban és az ország házában.

Végül a harmadik dimenzió. Az önmagunkkal és a másik emberrel való megbékéléssel lehet csak teljes az Istennel való békénk. Ezt talán hosszas vívódás, perlekedés előzi meg. Ady is összetépte egyszer a Bibliáját. Lázadásában Isten nevére a „nincsen” szót rimeltette. Ám egyszer csak le tudta írni, hogy ő Istenhez nyomatlan árnyék... *Zelk Zoltán*, egy kacskaringós, sokáig istentagadó utat bejáró költő élete végén, ágyhoz kötötten ezt a rövid verset írta: „Barátaim azt hiszik, hogy fekszem, / nem tudják, már járnai tanuló / megadóan, Isten oldalán.”

Akkor már csak Pál apostolt idézem újra a *Korinthusiakhoz írt második leveléből*: „Isten megbékkeltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békkeltetés szolgálatát. Ezért Krisztusért kérünk: béküljétek meg az Istennel!”

■ DR. FABINY TAMÁS

Elhangott a Magyar Rádió Vasárnap-újság című műsorának Lélektől lélekeig rovatában február 26-án.

SÜMEGI ISTVÁN

Elég tenéked az én kegyelmem

*Kértem az Istent: hallgatna meg,
Összetett kézzel sírva könyörögtem:*

*Felséges Isten! Ki Úr vagy fölöttem,
mert szolgáló vagyok: féregnyi féreg...
Te, ki teremtéd a Mindenséget
s alkotál füvet, fát s virágot,
de be nem fogadnak végtelen világok...
Te, ki benne élsz Jelenben és Múltban
és nincsen titkod a Jövendőben...
Te, kiről egyszer úgy tanultam,
hogy mindent tudsz, mert minden a Tiéd:*

*Ne tedd továbbra is próbára hitét
kicsinyhitű Te gyermekekednek...
De, Uram, végre: jelentsd meg terved,
mi célod velem és merre a célom?
Szent akaratom, jaj, mondd, hová űz?
Ki bennem élsz, mint lángban a tűz,
Uram, Te tudod, de nem tudom én
és hiába vájom szemem az éjbe
töprengések örök bús telén...
– semmit sem tudok, semmit sem látok
és télre tavaszt – jaj, hiába várok...
Tenger az utam. Rohan a gályám
úttalan úton, végtelen pályán:
hova – nem tudom. Hiába tárom
révpartok felé csüggeteg lelkem:
titok mögöttem, fölöttem, előttem.
Van-e egyáltalán part, hol kikössek?
Uram, csak féreg vagyok előttem
és nem leszek más, csak megint féreg
és aztán semmi többet nem kérdek,
ha elárulod – nézd, hogy sír a lelkem:
Uram, Felséges, mi célod velem?...*

*Így imádkoztam és szólott az Isten:
„Elég tenéked az én kegyelmem...”*

HETI ÚTRAVALÓ

*„Ha a búzaszem nem esik a földbe,
és nem hal meg, egymaga marad; de
ha meghal, sokszoros termést hoz.”
(Jn 12,24)*

Böjt negyedik hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéi – Krisztus áldozatát élénk tárva – az Élet Kenyerének követésére hívnak, amelyet önként, örömmel s szeretetben végezhetünk, mivel ezt az Úr Jézus többször kijelentette magáról (lásd Jn 6,35.48.51), tudván: „Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm. Lelkemet megvidámítja.” (GyLK 683,2) Laetare! „Örüljétek Jeruzsálemmel! Vigadjatok vele mindnyájan, akik szerettétek.” (Ézs 66,10) Mi „arról ismertük meg a szeretetet, hogy Jézus az ő életét adta értünk” (1Jn 3,16). Ha mi is, miként a görögök, „Jézust szeretnénk látni”, a búzaszem vezérigénben élénk tárt képeben szemlélhetjük, követhetjük: „aki gyűlöli az életét e világban, örök életre őrzi meg azt. Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és... azt megbecsüli az Atya.” (Jn 12,21.25.26) Isten gyülekezetének ezekért a tagjaiért is hálát ad Pál, őt így dicsőítve: „Áldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene...” (2Kor 1,3) Isten jósága hűségre kötelezte az ígéret földjére tartó népet is; útközben „mannával táplált... Így adta tudtadra, hogy nemcsak kenyérről él az ember, hanem mindazzal él az ember, ami az Úr szájából származik.” (5Móz 8,3) Második választás Jób ezzel kezdi: az Úristennek mindig igaza van! „Igaz, tudom, hogy így van: hogy is lehetne igaza az embernek Istennel szemben? (...) Mert ő nem ember, mint én”, és „Nincs is köztünk döntőbíró...” (Jób 9,2.32.33) Urunk kéri, maradjunk meg az ő szeretetében; és „úgy szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket”. Bátorít, küld is: „Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki és rendeltetek titeket arra, hogy elmenjétek, és gyümölcsöt teremjétek...” Böjt kelős közepén „ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek, és örömetök teljessé legyen.” (Jn 15,12.16.11) *Dr. Luther* szerint: „Az öröm titka ez: tartsa magát az ember teljes szívvel az ígérez, vigasztalván magát Krisztus drága ígéretével, hogy ő Atyjával velünk marad s megoldalmaz, hogy semmi baj ne érson, ördög s világ semmi hatalma el ne tiporjon, se tőle el ne szakíton!” Pállal együtt „mi is hiszünk, és azért szólunk! Mert tudjuk”, Istenünk az Úr „Jézussal együtt minket is feltámaszt, és maga elé állít...” Krisztust követésünk célja is, „hogy a kegyelem sokasodjék, és egyre többen adjanak hálát az Isten dicsőségére.” (2Kor 4,13–15) A búzagsors a jó pásztor missziója: „oda- adom az életemet, hogy aztán újra visszavegyem... én magamtól adom oda. Hatalmam van arra...: ezt a küldetést kaptam az én Atyámtól.” (Jn 10, 17–18) Az ő juhait hisznek benne, megtartják igéjét; ezért búcsúbeszédeiben nekik ígéri: „Aki befogadja parancsolataimat, és megtartja azokat, az szeret engem...; én is szeretni fogom őt, és kijelentem neki magamat.” (Jn 14,21) Kérheted is őt: „Akaratom nekem mutasd meg szüntelen, / Ne rejtssd el, Mesterem, tetszésed! / Vezérelj így magad...” (EÉ 389,3), Jézus!

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Mocsári béka

Március elején, néha már február végén évente kilátogatok az Ócsa közelében lévő égerlápra. Sok madarat lehet ott megfigyelni, de a kirándulás célja mégis a kék mocsári béka felkeresése.

Ez az állat – hivatalos nevén hosszúlábú mocsári béka – felül szürkés vagy sárgásbarna, sötét foltokkal és pettyekkel, de láttam teljesen egyszínű példányokat is. Gerincvonala mentén mindkét oldalon világos sáv húzódik, torka és hasoldala fehéres.

A hím és a nőstény állatok egyforma színűek, a hímek azonban kora tavasszal, a párosodás idején ragyogó égszínűk nászruhát öltenek, azok majd mindig fiatal példányok. A március elején lerakott, a fenékre süllyedt nagy, kocsonyás petecsomókból két hét alatt kelnek ki a lárvák, az ebihalak. Kopolyáival lélegeznek, és a nyár derekán, többnyire júliusban alakulnak át tüdővel lélegző kis békákká. Szeptember végén, október elején földi lyukba, gyökerek közé, néha az iszapba húzódva kezdik meg téli pihenőjüket.

Voltak évek, amikor a sekély víz szinte kékllett a nőstényekre váró hímeiktől.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Ha a réten járva nagy ugrásokkal menekülő mocsári békákat láttok, azok majd mindig fiatal példányok.

A március elején lerakott, a fenékre süllyedt nagy, kocsonyás petecsomókból két hét alatt kelnek ki a lárvák, az ebihalak. Kopolyáival lélegeznek, és a nyár derekán, többnyire júliusban alakulnak át tüdővel lélegző kis békákká. Szeptember végén, október elején földi lyukba, gyökerek közé, néha az iszapba húzódva kezdik meg téli pihenőjüket.

Korán bújnak elő, de az időjárás olykor megtréfálja őket. A néha már az enyhébb február végi napokon ébredő hímeket gyakran elpusztítja a váratlanul visszatért téli hideg, a fagyos éjszakák. Jó néhány alkalommal találtam jégbe fagyott, éppen elkülni kezdő mocsári békákat.

A mocsári béka Európa északi és középső tájain honos, délen nem él. A lápok, mocsarak, nedves réteket kedveli, ahol alkonyattól kezd vadászni. Rovarokkal, férgekkel, csigákkal táplálkozik.

Hazánkban valamennyi kétlábú védett!

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Hány petét rak egy nőstény?
2. Mekkora a frissen átalakult békák?
3. Mikor ivarérettek?

Válaszok: 1. 1500-2000; 2. kb. 1 cm; 3. két évesen.

Böjti totó

A húsvétot megelőző időszakot böjtnak hívjuk. Az alábbi minitotó segítségével lemérhetitek, mennyit tudtok róla.

1. Hány napos a böjt?
a 12   b 40   c 50
2. Hány vasárnap esik bele?
a 2   b 6   c 7
3. Beletartozik virágvasárnap is?
a igen   b nem
c van olyan év, amikor igen
4. Mi a böjt liturgikus színe?
a fehér   b fekete   c lila

Megfejtések: 1-b; 2-b; 3-a; 4-c.

Vasárnapkereső

Mindegyik böjti vasárnapnak van egy latin elnevezése is. Keressétek meg őket a betűhálóban! Vízszintes és függőleges irányban haladjatok! Egy betű több szóhoz is tartozhat.

invocavit   reminiscere   oculi   laetare   judica   palmarum

A	J	U	D	I	C	A	S	O	M	D	I
K	R	E	M	I	N	I	S	C	E	R	E
E	B	P	A	L	M	A	R	U	M	T	K
P	S	E	V	H	O	T	U	L	A	F	O
I	I	N	V	O	C	A	V	I	T	O	G
T	S	O	L	A	E	T	A	R	E	N	H

Kedves Gyerekek!

► Mostani ötrészes sorozatunk végéhez értünk. Sámuel próféta életét elevenítettük fel. A sorozat minden részében találhattok egy-egy rejtvényt is, ezeknek a helyes megfejtését összegyűjtve küldjétek el a szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

GYERMEKVÁR

5. Sámuel nagy szomorúság töltötte el, hogy Saul király engedetlen volt, és ezért az Úr nem segítette többé.

– Meddig bánkódsz még Saul miatt? – kérdezte az Úr a prófétájától. – Én elvettem őt, és nem marad Izráel királya. Töltsd meg olajjal a szarudat, és indulj! Elküldelek a betlehemi Isaihoz. Nyolc fia van, az egyiküket választottam ki új királynak.

Ezt hallva megijedt Sámuel: – Hogyan mehetnék én oda? Ha meghallja Saul, megöl engem.

– Ne félj! Végy magadhoz egy borjút, és mondd azt, hogy áldozatot akarsz bemutatni az Úrnak. Az áldozati lakomára hívd meg Isait a fiaival együtt! Én pedig meg fo-

gom mondani neked, kit kenj fel királynak.

Minden épp így történt. Sámuel megérkezett Betlehembe, és Isait és fiait is meghívta az áldozati lakomára. Amikor a próféta meglátta Eliábot, Isai egyik szép természetű fiát, azt gondolta, ő lesz az új király. De az Isten azt mondta:

– Ne nézd a megjelenését, se a természetét, mert én megvetem őt. Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.

Ezek után Isai másik hat fiára is azt mondta Sámuel:

– Nem őt választotta ki az Úr. Isai, minden fiad itt van?

– A legkisebb a juhokat őrzi.
– Azonnal üzenj neki, hogy jöjjön ide, mert addig nem ülünk le, amíg ő meg nem érkezik.

Nem telt el sok idő, megérkezett a pirosszögű, szép szemű és jó megjelenésű Dávid. Akkor azt mondta az Úr Sámuelnek:

– Rajta! Kend fel őt, mert ő az! Amikor ez megtörtént, az Úr lelke szállt Dávidra, és vele is maradt. Sámuel még élt egy darabig. Temetésén egész Izráel népe ott volt, és együtt gyászolták az Isten emberét.

Keressétek meg Dávid király koronájának a hasonmását! A rajta található szám mutatja, hány évig uralkodott. Ez a megfejtés.

RAJZ: JENES KATALIN

A nem lelkész is lelkész?

Dr. Reuss András előadása az EBBE márciusi alkalmán

► **Különböző nézőpontokból vizsgálja a nem lelkészi szolgálat lehetőségeit az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) ez év tavaszi előadás-sorozata. Az egyházunk országos irodájának földszinti előadótermében március 8-án megrendezett alkalmon az érdeklődők elméleti síkon foglalkozhattak azzal, hogy mit tanít a teológia az egyházon belüli nem lelkészi lelki szolgálatról.**

A témára való hangolódást *Seben Glória* teológushallgató áhítata segítette egy ó- és egy újszövetségi ige alapján. Mint rámutatott: igazán erős ember az, aki kellően alázatás a másokkal való együttműködéshez.

Az est meghívott előadója dr. Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszékének professor emeritusa volt, aki egy műtét utáni lábadozásból felépülve vállalta el a felkérést.

Mondandóját rövid történeti áttekintéssel kezdte az egyház világi munkatársainak szerepéről. A hangsúlyt arra helyezte, hogy a nem lelkészi szolgálat az egyházon belül folyik. Luther példáját említette, aki javasolta, hogy a családok otthon tanítsák házuk népét. Mintha erre utalna az istentiszteleteken elhangzó, jól ismert áldás is: „Menjete el, és hirdessétek...” Hirdessétek, de ne itt?

A professor szerint ez félrehallás, hiszen a gyülekezeteken belüli ige-hirdetésnek és szolgálatnak ugyanolyan nagy szerepe van, mint az otthoninak. Nem kevésbé annak, hogy lelki szolgálatról van szó. Az ösgyülekezetekben még főként fizikai munkával járt a tisztségviselés. Ma már senki nem vitatja a lelki szolgálat létjogosultságát, ám presbiternek lenni gyakorta csupán presztízs-kérdés, ami a vállalások terén többnyire felületességet eredményez.

Reuss András feltette a kérdést:

tulajdonképpen mi is az alapja a lelki szolgálatnak? Nem lehet pusztán a keresztség, hiszen alapos felkészülést is igényel. A lelki szolgálat alapjának a bibliaolvasásnak kell lennie! Az előadó – mint mondta – sajnálattal látja, hogy a gyülekezetekben nem kapnak kellő figyelmet a bibliatanulmányozó alkalmak. Sok lelkész elhanyagol-

FOTÓ: SZAKÁCS TAMÁS

ja ezeket, mondván, „olyan, mint egy istentisztelet, csak kevesebbet kell rá készülni”.

Szerencsére néhol még él a hagyomány, hogy a lelkész a hét közepén a vasárnap textust is megbeszéli a gyü-

lekezeti tagokkal. Kívánatos lenne az is, hogy az istentisztelet után a tisztségviselők összegyűljenek megbeszélni a hallottakat.

Záró gondolataiban a professor ismét Luthert említette: a reformátor megengedte, hogy ha valahol nincs lelkész, akkor gyülekezeti tagok prédikáljanak. Erre Magyarországon is volt példa a múlt század negyvenes éveiben, amikor sok lelképásztort katonai szolgálatra vezényeltek, ezért feladataikat kántortanítók vették át.

Bár lelkész a lelkészi szolgálatok (ideiglenes) ellátása sem avat egy laikust, tény, hogy feladataik között ma is vannak, lehetnek átfedések. Fontos

az, hogy lelkész és nem lelkész hatékonyan tudjanak együtt dolgozni, hiszen – ahogyan előadása végén Reuss András megjegyezte –: „Nem tisztségek kellene, hanem emberek.”

■ KOVÁCS BARBARA

Először adták át a Kaposvári Evangélikus Gyülekezetért díjat

► **A Kaposvári Evangélikus Egyházközség presbitériuma ez év február 2-án hozott határozatot egy díj alapításáról, amellyel a kaposvári gyülekezetért, annak fejlődéséért, növekedéséért sokat tevő személyeket kívánja elismerni. A Kaposvári Evangélikus Gyülekezetért díjat és mellé a templom kapuját ábrázoló emléklapok egyhangú presbitériumi döntéssel elsőként dr. Horváth Józsefnek, az egyházközség leköszönő felügyelőjének ítélték oda.**

A díj átadására március 4-én, úrvacsorás istentisztelet keretében került sor a kaposvári evangélikus templomban. Az ünneplő gyülekezet nemcsak a leköszönő felügyelő munkáját köszönte meg, hanem három presbitert is, akik hosszú évtizedeken keresztül szolgálták a somogyi megyeszékhely evangélikus gyülekezetében az élő Urat.

A gyülekezet lelkésze, Pongrácz Máté egy-egy áldó igével búcsúzott, az istentisztelet utáni ünnepségen pedig azon reményének adott hangot, hogy a tisztségektől való búcsúzás nem jelent elszakadást a gyülekezettől. Arra bátorította a leköszönő testvéreket, hogy véleményükkel, tanácsaikkal továbbra is segítsék a kaposvári evangélikusok életét.

Az istentisztelet után adta át a leköszönő felügyelőnek a Kaposvári Evangélikus Gyülekezetért díjat Kovács Péter, a gyülekezet megválasztott felügyelője, Nemes-Vecseráné

Schmidt Julianna presbiter, valamint Pongrácz Máté lelkész ezen ige kíséretében: „Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el!” (Ézs 40,31)

Dr. Horváth József két cikluson keresztül töltötte be a Kaposvári Evangélikus Egyházközség felügyelői tisztségét. Ez alatt az idő

alatt lezajlott az új parókia megépítése, a templom teljes külső és belső felújítása, a gyülekezet pedig megerősödött lelki és anyagiakban.

„A templom ajtaja mindig nyitva állt felügyelői időszakom alatt” – mondta a díj átvétele után beszédében, utalva arra, hogy a kaposvári gyülekezet évtizedek óta arra törekszik, hogy nyitott, befogadó közösséggé legyen a városban! Olyan, amely nem elriasztja, hanem hívja és várja az Istent kereső embereket.

■ P. M.

► **Ha az egyszerű, mindennapos híradás-technikai eszközünket lehet „okosnak” nevezni, azt hiszem, nem követünk el hibát, ha a budapesti Millenáris Parkban található Csodák Palotája interaktív bemutatóit okos játékokként jellemezzük.**

Az egykori Ganz-gyár budai öntödéjének átépítésével kialakított Millenáris Parkban minden időben jóleső érzés sétálni egyet. A kerttervezők és építők keze munkáját dicséri a harmonikusan kialakított tér. S ha már eleget sétált az ember, újabb program kínálkozik: a Csodák Palotája.

Már a neve is jelzi, hogy különös helyre érkeztünk, hiszen az egykori öntödei csarnokban helyet kapott bemutató se nem kiállítás, se nem múzeum, de – a legendás hírű Öveges professor szellemi örökségét idézve – mindkettőből merítették. A Csodák Palotája olyan bemutatóhely, ahol játszva, saját tapasztalataink segítségével ismerkedhetünk a fizika rejtelmeivel, furcsaságaival és szépségeivel. Itt mindent szabad – sőt kötelező – megfogni, mindent ki lehet próbálni, és a szakszerű tájékoztatók elolvasása után mindenki maga fedezheti fel, értelmezheti a meg tapasztalható világi jelenségeit.

Ki-ki próbára teheti például a gyorsaságát, ha hajlandó lefutni az időmérővel ellátott futópályán a távot, s alig van gyermek, aki kihagyná ezt a remek lehetőséget. Optikai megfigyeléseket végezhetünk, közelebb kerülve a fény tulajdonságainak megismeréséhez, de hasonló módon eljárva a hangot is tanulmá-

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE

Palotányi csoda

nyozhatjuk. Vagy ha éppen kedvünk úgy tartja, megnézhetjük saját magunk hőfényképét.

Kicsik és nagyok kedvence a lézeres célba lövés, amikor is bizonyára sokak számára megvilágosodik, hogy igazából csak a westernfilmekben szokott mindig minden lövés célba találni... Fel nőttek és gyermekek együtt próbálgatják a hepehupás pályán mozgó, átalakított autót, amely – csodák csodája – mégsem ráz, pedig háromszögletű kerekeken közlekedik. A muzikálisabbak zongorabillentyűkön sétálgatva komponál-

hatnak, aki pedig nem szédülős, az egy forgóban ülve labdázhat, miközben megtapasztalhatja egy gömb mozgásának sajátosságait egy forgó sík felületén.

Valamennyi eszköz felsorolása és ismertetése hosszú oldalakat igényelne, egyet azonban még okvetlenül meg kell említeni, nevezetesen a kötéltáncosok hajmeresztő mutatványaiában látott kötélkerékpárt, amelynek kipróbálása kedvéért gyermekek és szülők egyaránt hajlandók akár némi sorban állásra is.

A számtalan eszköz mindegyike a fizika világának egy-egy területére ad betekintést. S mert a tudomány kortalan, fiatalok és idősek – arcukon a felismerés boldog örömeivel – valamennyien önfeledten játszanak. Ám hogy ne váljanak a kísérletek öncélú látvánnyá, minden eszköz mellett pontos tájékoztatás olvasható az elvégzendő feladatról, a megfigyelhető jelenségről s a jelenség fizikai hátteréről. S ha valaki esetleg nem értene valamit, a mindig közelben levő moderátorok készségesen segítenek.

A felnőttek – megkockáztatom, főleg az apukák – körében azonban alighanem a gépjárművezetők pályalkalmassági vizsgálatában használt eszközök hasonmásai a legnépszerűbbek. Itt ki-ki – szakszerű segítséggel – következmények nélkül teheti próbára monotoniatűrő és koncentrációképességét, memóriáját, meg-

mérheti egyensúlyérzékét vagy azt, hogy milyen gyorsak a reflexei.

Az eredmények hitelesek, de nem köteleznek semmire. A berendezések részrehajlás nélkül adnak képet a tesztelő pillanatnyi állapotáról, mindenki eldöntheti, hogy eredményei alapján mennyire alkalmas például a

A SZERZŐ FELVÉTELE

nagyvárosi forgalomban való biztonságos közlekedésre.

Kellemes, hasznos időtöltés minden korosztálynak a Csodák Palotája. Egy hely, ahol rácsodálkozhatunk a teremtés emberi ésszel fel nem fogható csodájára, de egy kicsit mégis bepilanthatunk világunk működésének

titkaiba. Mert ahogy Veres Pálné a 19. században az oktatási reform fáradhatatlan harcosaként mondta, a tudás „a szellemi látókört kibővíti, gondolatgazdagságot nyújt, előítéletektől és hiábavalóságoktól megszabadít, magas emberi méltóságra emel”.

A csodák a hét minden napján megtekinthetők, hétköznap kilenc, hétvégenként tíz órától. Csaknem mindenki számíthat kedvezményre a belépőjegy megváltásakor, hiszen jár a nyugdíjasoknak, a gyerekeknek, a családoknak és a csoportoknak is. S az

sem elhanyagolható, hogy külön gondoltak a mozgássérültekre. Csoportoknak – a gördülékeny bejutás és a szervezett vezetés érdekében – érdemes előzetesen felvenniük a kapcsolatot az info@csodakpalotaja.hu e-mail címen az intézmény vezetőségével.

■ GYARMATI GÁBOR

Rab lelkek kápolnája

► Miskolcon, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben a történelmi egyházak képviselői múlt csütörtökön felszentelték az ökumenikus börtönkápolnát. A belső tér kialakítása, a szentképek a fogvatartottak keze munkáját dicsérik.

Orosz Atanáz görög katolikus püspök, Csomós József református püspök, Palánki Ferenc római katolikus segédpüspök és Sándor Frigyes evangélikus esperes közösen szentelte fel a börtönkápolnát. Az eseményen részt vett többek között Demeter Ervin megyei kormány megbízott, Panyi Béla megbízott megyei főügyész, valamint a különböző felekezetek világi képviselői és azok, akikért létrehozták a kápolnát, vagyis a rabok.

Joó László, az intézet parancsnoka köszöntötte a résztvevőket, a püspököknek és a büntetés-végrehajtás vezetésének megköszöntötte a kápolna kialakításához nyújtott anyagi segítséget. Emlékeztetett, hogy több évtizedes hiányt pótolnak a kápolna felavatásával. Az intézmény átadásakor, 1902-ben az akkori fogházban református imaház és iskola, valamint római katolikus templom működött. A bezárás pontos időpontja nem ismert (nyilvánvalóan a kommunista hatalomátvételt követően történt). Kiemelte, hogy a kápolna kialakításából a fogvatartottak is kivették a részüket.

„Nap mint nap imádkozunk a foglyok lelki üdvéért, szabadulásukért” – jegyezte meg az ünnepi alkalomból tartott sajtótájékoztatón Orosz Atanáz. A görög katolikus püspök szerint a kápolna az üdvösség, a megbánás felé vezető utat jelképezi a fogvatartottaknak, s ennek a nagyjójt idején külön üzenete van.

Csomós József emlékeztetett arra, hogy a büntetés-végrehajtással és a megyei rendőr-főkapitánysággal kötött megállapodás alapján vállalták, hogy ha valaki igényli, akár az első éjszakás fogvatartottnak is biztosítják a lelki segítséget. Elmondta azt is, hogy a miskolci börtön más, mint a többi, ugyanis itt a fogvatartottak kilencven százaléka még ítélet előtt áll. A kápolna számára a külső világot, az isteni szeretetet jelképezheti.

Palánki Ferenc kiemelte: rossz útra tévedt emberek vannak itt, a megtéréssel viszont jó útra lehet térni. Isten számára mindenki egyformán fontos.

Sándor Frigyes arra hívta fel a figyelmet, hogy az utat tévesztettek belül nagy terhet hordanak. A kápolna olyan hely, ahol imádkozással, beszélgetéssel lepakolhatnak ebből a teherből.

Joó László emlékeztetett: az alapítvány is rögzíti a fogvatartottak lelkiismereti szabadságának, a vallás gyakorlásának biztosítását. Ezt segíti a most felszentelt ökumenikus kápolna is.

Az intézetben átlagosan négyszázötven fogvatartott van, közülük sokan igénylik a lelki gyakorlatot, egyéni lelki foglalkozást. Elestt embereknek ez is reményt nyújt(hat) a szabadulás utánra.

► Forrás: minap.hu / Cs. L.

Istentiszteleti rend • 2012. március 18.

Böjt 4. vasárnapja (Laetare). Liturgikus szín: lila. Lekció: Jn 6,1–15; Ézs 54,7–10. Alapige: Róm 5,12–17. Énekek: 360., 365.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., összegyülekezés napja) Donát László; du. 2. előadások Sándy Gyula emlékezete címmel; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (családi) Orodán Krisztina; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (orgonazenés áhítat) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv., szuplikáció) Molnár Lilla; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **Ferencváros, IX., Haller u. 19–21., I. emelet** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 6. (vespera) Bolba Márta, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. Kovács Viktor; de. fél 11. (úrv.) Kovács Viktor; du. 6. (vespera) Schulek Mátyás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (labirintus istentisztelet); **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) dr. Bácskai Károly; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (szuplikáció) Fitos Mónika; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. dr. Agod Anett; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. dr. Agod Anett; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákocsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Soroksár, Otthon Közösségi Ház, Szt. S. u. 112.** du. 2. Győri János Sámuelné; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Eklezsiatörténet – Mária Teréziától a 20. századig

Tavaly, advent idején új helytörténeti munka jelent meg Szentesen. Dr. Balázs György nyugalmazott főiskolai docens többéves kutatásának és anyaggyűjtésének eredményeit összegzi *A szentesi evangélikus egyház története (1760–1944)* című kiadvány. A szerző a II. József által kiadott türelmi rendelet előtti valósi türelmetlenség időszakában Szentesre érkezett néhány evangélikus család hitéért való küzdelmes helytállásától mutatja be az eklezsiatörténetet a korszakhatárt jelölő 1944-es esztendőig.

A helytörténeti kiadvány nagy erénye, hogy a helyi eseményeket az európai és a magyar történelembé ágyazva, azokkal összefüggésben látta: felvázolja Luther Márton ki-függesztett kilencvenöt hittételének európai hatását, a reformáció magyarországi terjedését, szentesi megjelenését.

Az evangélikusok Mária Terézia uralkodásának utolsó évtizedeiben jelentek meg Szentesen. Arról nincsenek források, hogy honnan települtek a városba. Mint a kötetből megtudjuk, az első időkben a plébános azt a helyi rendeletet eszközölte ki, hogy a szentesi református lelkész az itt lakó, csekély számú evangélikusnak semmilyen szolgálatot ne tegyen. A váci katolikus püspök utóbb engedélyezte, hogy az evangélikusok a református templomba járjanak, de elrendelte, hogy keresztelek, esketés, temetés esetén fizessék meg a stólapénzt a plébánosnak, és hívják meg a szomszédságban lévő valamelyik evangélikus lelkészt a szertartás elvégzésére.

A szentesi egyház az orosházinak lett volna leányegyháza, de az ottani lelkész – Szimonidesz János – nem igyekezett a két testvéregyházat békeségben tartani. Arra törekedett, hogy a szentesiek önálló egyházat alapítsanak. (Az 1773. évi összeírásakor a városnak 7249 lakója volt. Ebből 5283 református, 1901 katolikus és 49 evangélikus.)

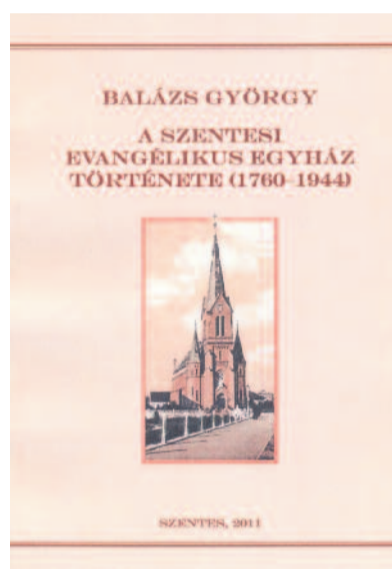
II. József türelmi rendelete után a szentesi evangélikusok első lépésként külön temető nyitását kérelmezték. A vármegye és a Károlyi-uradalom tisztjei által támogatva kijelölték a temető helyét. Az istentiszteleteket (Szimonidesz János három alkalommal jött évente) a református templomban vagy magánházaknál tartották.

Az 1818. évi összeírásban 70 evangélikus család szerepelt 206 lélekkel. A gyarapodó lélekszám és igény először imaház felépítését tette szükségessé (1817). Ezt követte a paplak építése.

(A régi szentesiek még emlékezhetnek a mai postaépület egy részének helyén álló földszintes épületre, melyben vetőmagbolt, tejivó, festékbolt működött. Ez az épület volt eredetileg az imaház és a paplak.)

A szentesi lutheránus egyház 1823-ban vált önállóvá első lelkészének, Molitorisz Lajosnak a beiktatásával. Az őt követő lelkészek sorából kiemelkedik Balassa János (1813–1883), „a szentesi evang. Egyház 38 évig hű lelkésze”, amint ez a temetőben ma is megélvő síremlékén olvasható. Lelkészsége idején épült fel az evangélikusok egy tantermes iskolája a hozzá kapcsolt tanítói lakással (1855).

Utódja, Petrovics Soma (1843–1926) „a szentesi evangélikus egyháznak 43 éven át volt hűséges lel-

kipásztor”, amint ez az ugyancsak megélvő síremlékén látható. A kötetből megtudjuk, hogy Petrovics Soma teológiai munkássága is jelentős. Többek között Luther Márton *Kis kátéjának* elfogadott magyar szövege az ő fordítása. A sok irányban tevékenykedő lelkész negyedik századon át a Csanád-Csongrádi Egyházmegye esperesi tisztét is betöltötte. Lelkészi szolgálatának legjelentősebb és legmaradandóbb emléke az 1905-ben átadott, neogótikus stílusban épült templom. (A hívők száma a 20. század fordulóján megközelítette, majd meg is haladta az 540 főt.)

Balassa Jánossal kezdődően figyelhetjük meg, hogy az evangélikus lelkészek társadalmi szerepe, a város közéletében való részvétele egyre jelentősebb. Petrovics Soma után Botyánszky Jánosról, majd Virányi Lajosról is elmondható, hogy lelkészi tevékenységük mellett a város kulturális és társadalmi életében betöltött szerepük is meghatározó volt. Gyakorta szónokoltak városi ünnepeken.

Az evangélikusok iskolájának tanítói: Saling Géza, Kolpaszky György, Lakatos Emil, Egyed M. Lajos, Macskási Sámuel. Utóbb negyed századon át Huszák József igazgató-tanító és kántor oktatta-nevelte az elemi iskola alsó négy osztályát osztatlan tanítási rendben. (Az iskolát kezdetektől nem csak evangélikus gyerekek látogatták. Az 1940-es évek elején ebbe az iskolába járt a katolikus Óze Lajos, a későbbi kiváló színész is.)

A könyv olvasása közben feltűnik, hogy a városban az evangélikus egyházközség nagyobb súllyal van jelen, mint azt híveinek száma indokolná. Ám erre is megvan a magyarázat. A város tekintélyes, vagyonos polgárainak és vezető személyiségeinek egy része egyházához hű evangélikus volt. Így a módos Jurenák család, a Sulczok, a Mátéffy család, amelynek egyik tagja, dr. Mátéffy Ferenc 1902–1918 között a város polgármesteri tisztét is betöltötte. Az egyház egyik megbecsült presbitere volt Molecz Béla gimnáziumi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

E sorok írója nem hallgathatja el, hogy maga is megtapasztalta ennek a vallási közösségnek felnevelő erejét, erkölcsi tartást adó hatását. És nosztalgiaival gondol azokra a tartalmas műsoros rendezvényekre, melyeknek főszereplői – Kovács Nelly, Wolf Károly, a később országosan ismert vízilabdázó, Tolcsvay Nagy Béla szentesi református kántor, a Tolcsvay fivérek édesapja, Hankó László, a tragikusan korán elhunyt Hankó Attila színművész édesapja – megelevenednek emlékezetének képernyőjén.

A tudományos igénnyel megírt eklezsiatörténet a *Szentesi Műhely Füzetek* 12. kiadványaként jelent meg. Szerkesztette és a gazdag képanyagot válogatta Labádi Lajos. A műszaki szerkesztésért, a borítóért és a képdolgozásért Szeri Lászlót illeti elismerés. A kötet megjelenését Szentes Város Önkormányzata támogatta.

■ BUCSÁNYI GYÖRGY
nyugalmazott középiskolai tanár,
szentesi helytörténész

Balázs György: *A szentesi evangélikus egyház története (1760–1944)*. (Szentesi Műhely Füzetek 12.) Kiadta a Szentes Városi Könyvtár Nonprofit Közhasznú Kft. és a Csongrád Megyei Levéltár Szentesi Levéltára. Szentes, 2011. Ármegejelölés nélkül.

Az LVSZ elkötelezetten munkálkodik a nemek közötti egyenlőségért

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) irodája a svájci munkaadók besorolásában megkapta a nemileg semleges díjazási politikát folytató cégek rangját. A szervezet főtitkára, Martin Junge szerint ez fontos lépést jelent, hiszen megerősíti mindazt, amit a lutheránus egyház évek óta tesz a nemek közötti egyenlőségért és a nők egyházban és társadalomban való elfogadásáért. Az LVSZ elkötelezetten munkálkodik a nemek közötti egyenlőség érdekében.

A nemzetközi nőnapon, március 8-án az *equal-salary* nevű svájci szervezet arról értesítette a Lutheránus Világszövetséget, hogy meg-

állapították: a férfiak és nők bérezésének tekintetében a világszövetség-nél azonososság tapasztalható.

„Örülünk ennek a fontos sikernek, s egyben tudatában is vagyunk annak, hogy az egyházban és a társadalomban sok nő nem lát teret arra, hogy tehetségének és talentumának megfelelő munkát kapjon” – magyarázta Junge főtitkár. „A részvételben ugyanis vagy akadályoztatva vannak, vagy pedig a munkavállalásukhoz és munkavégzésükhöz szükséges feltételek nincsenek meg” – hangsúlyozta Junge a genfi Ökumenikus Centrumban tartott megbeszélésen.

Az *equal-salary* alapítója és vezetője, Véronique Goy átadta a rangot adó kitüntetést, és méltatta az LVSZ egyenjogúságért tett fáradozásait. Az LVSZ a tizenegyedik szervezet Svájcban és a negyedik Genf kantonban, amely ezt a tanúsítványt megkapta.

Rudolf Renfer, az LVSZ humánreferense elmondta: reméli, hogy a nemek közötti egyenlőség az LVSZ világszolgálatának mind a három-ezer munkatársára vonatkozik, és hogy a tagegyházak is megfontolják ezt a fizetési politikát.

► Forrás: LWI, Evangelikus.hu
Horváth-Bolla Zsuzsanna

Március idusára

A világháló döntő többségében még ma is hypertextben megírt oldalakból áll. A hypertext valójában hagyományosan formázott szöveg, amelyben linkek találhatóak más hypertextes oldalakra. Ez az unalomig ismételt tétel adja a web alapját: a sok-sok internetes oldal egymás közötti kapcsolata teszik lehetővé, hogy a látogató átkattintva „szörfölhessen” az oldalak között.

Az olvasási szokások is változtak a hypertextes szövegek elterjedésével, ugyanis a legtöbb esetben az olvasó menet közben ugrik át másik szövegrészre, másik oldalra, majd tér vissza esetleg az eredeti dokumentum másik részére. Akár egy lexikonban, amikor a hivatkozott kifejezéseknek is utánanéznünk.

Valószínűleg minden magyar középiskolában kiemelten foglalkoznak az 1848–49-es forradalommal és szabadságharcral mint nemzetünk egyik legkiemelkedőbb történelmi helytálasával. E sorok írója még jól emlékszik történelemlétkönyvének ezzel foglalkozó fejezetére, amely a nem is olyan ködös múltba vesző eseményeket számos festményen keresztül gazdagon illusztrálta is. Manapság azonban – a régi könyv hiányában – a múlt felidézésére a legmegfelelőbb eszközzé a Wikipédia válik.

A legnagyobb on-line enciklopédia a http://hu.wikipedia.org/wiki/1848-49-es_forradalom_és_szabadságharc oldalon gyűjti össze a legfontosabb szereplőket és eseményeket, és innen természetesen azok saját oldalait is

meg tudjuk nyitni. A történelem (újra)tanulmányozása így a számunkra legizgalmasabb módon vihethető véghez: aki csak a hadjáratokat kedveli, egyszerűen végigkattinthatja a főbb csatákat, aki a politikai szereplőkre kíváncsi, egymás után megnyithatja a virtuális „profiloldalait”. Az oldal alján pedig egy linkkel átléphetünk annak a számítógépes stratégiai játéknak az oldalára, amelyet pár éve az oktatási minisztérium megbízásából fejlesztettek, és a szabadságharc csatáit vívhatjuk meg benne.

Bár már így is rengeteg információ szerepel a Wikipédia forradalmunkkal foglalkozó oldalain, néhol még feltűnően látható az „Ez a szakasz egyelőre erősen hiányos. Segíts te is a kibővítésében!” felirat. Bizonyos dolgok pedig teljes egészében hiányoznak, például a rövid összefoglaló egyáltalán nem tér ki az egyházaknak a szabadságharcban betöltött szerepére.

A forradalom első napján kiadott tizenkét pont első helyén szerepel a „Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura eltörlését” mondat. Érdekes módon több mint százhatvan évvel később hasonló „szabadságharc” zajlik, ezúttal az internet függetlenségéért. Tavaly októberben nyújtották be az amerikai törvényhozásnak a Stop Online Piracy Act („megállj az internetes kalózkodásnak törvény”) tervezetét, amely szerzői jogsértések esetén tenne lehetővé szigorú szankciókat az internetszolgáltatók és a keresők ellen is.

A tiltakozók egyike volt a Wikipédia is: a közösség munkatársai kijelentették, hogy rendkívül értékes szolgáltatásuk egy ilyen törvény hatálya alatt létre sem jöhetett volna, így ők voltak azok, akik az elsők között hirdettek el sötétítési napot január 18-ára.

Tiltakozó mozgalmak és utcai tüntetések is szerveződtek a törvénytervezet ellen, így aztán kitalálói kénytelenek voltak levenni a napirendről.

A mi szempontunkból már csak azért is rendjénvalónak kell tekinte-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

nünk, ha nem születik meg a jogszabály, mert az ilyen típusú szabályozás magában hordja a veszélyt: ma még csak a fájlcsere oldalakat kapcsolják le – holnap talán egyházak honlapjai fognak szemet szűrni...

„Az internet korában társadalmainkat gyakran »információs társadalomnak« nevezük. Az információ áramlásának szabadsága ma már olyan demokratikus követelmény, mint korábban a szólásszabadság. Az információhoz való hozzáférés, az információközlés szabadsága, az információ szabad áramlása létfontosságú kritérium egy demokratikus társadalomban. Ha bármely hatalom elkezd manipulálni, korlátozni az emberek publikációs szabadságát, illetve az internetes tartalmakhoz, webhelyekhez való hozzáférést, azzal ugyanazt teszi, mint Kína az állampolgáraival” – áll a

ACTA-ellenes demonstráció Tartuban, Észtországban

http://hu.wikipedia.org/wiki/Stop_Online_Piracy_Act oldalon. És ennél nem is lehetne szorosabb kapcsolatot találni az 1848–49-es szabadságharc és korunk valósága között...

■ NAGY BENCE

Hordj magadnál egy hitedet igazoló kártyát!

Az angliai és walesi püspöki konferencia kezdeményezése

► A Faith Card (hitkártya) arról tájékoztat, hogy hordozója megkeresztelt katolikus. Az angliai és walesi püspöki konferencia evangélikázási és hitoktatási bizottsága országszerte egymillió ilyen kártyát bocsát rendelkezésre február és március hónapban a huszonnegy katolikus egyházmegyében.

A hitkártya emlékeztetni kívánja a híveket: minden megkeresztelt arra kapott meghívást, hogy megismerje és megossa másokkal hitét. A hitkártya méretű dokumentum egyik oldalán egy szöveg igazolja, hogy a kártya hordozója katolikus, továbbá egy hat pontból álló felsorolás található arról, hogy a katolikusok milyen cselekedetek végrehajtására kaptak meghívást. Egy másik mondat is olvasható még ezen az oldalon: vészhelyzet esetén, kérem, hívjanak egy katolikus papot.

A kártya másik oldalán a közelmúltban boldoggá avatott John Henry Newman bíborostól való idézet szerepel, amely figyelmeztet a szolgálatra, és megerősíti, hogy mindenkinek van küldetése.

Kieran Conry püspök, az angliai és walesi püspöki konferencia evangélikázási és hitoktatási bizottságának elnöke a kezdeményezés kapcsán hangsúlyozta: számos kártyát hordunk pénztárcánkban, amelyek tükrözik identitásunkat és azokat a dolgokat, amelyek fontosak számunkra.

A hitkártya célja, hogy a katolikusokat nap mint nap emlékeztesse, mit jelent Jézus Krisztus követőjének lenni. Nem összegezhethetjük hitünket néhány címszóban, de reméljük, hogy a kártya arra ösztönzi majd az embereket, hogy többet tegyenek, illetve olvassanak, tanuljanak hitükről.

A kártyát azért is tervezték, hogy biztassa a katolikusokat a hit hirdetésére. Az embereknek gyakran segíteni kell abban, hogy tudják, mit kell mondaniuk. A hit nem magánügy – figyelmeztetett az angol püspök. Erre emlékeztetett XVI. Benedek minden katolikus közösséget, amikor meghirdette a 2012 októbertől induló hit évét.

A hitkártya hordozása bátorságot igényel, hiszen azt mutatja másoknak minden alkalommal, amikor használjuk a pénztárcánkat, hogy hiszünk Istenben, életünknek célja van, próbáljuk szeretni és szolgálni felebarátunkat. Az angol főpásztor annak a reményének adott hangot, hogy a katolikusok a hitről való tanúságtételre használják majd a kártyát.

► Vatikáni Rádió / Magyar Kurír

Almás-diós dobálós

Hozzávalók a tésztához: 1 csésze (2,5 dl) kristálycukor, 1 púpozott csésze (2,5 dl) liszt, 3 egész tojás, 1 csomag sütőpor, 1 csomag vaníliás cukor, 1 kis pohár (2dl) tejföl.

A töltelékhez: 3 db alma lereselve, 3 evőkanál darált dió, 2-3 evőkanál baracklekvár, ízlés szerint őrölt fahéj.

Elkészítése: a tojásokat habosra keverjük a kristálycukorral, majd hozzáadjuk a lisztet, a sütőport, a vaníliás cukrot és a tejfölt. A tésztát sütőpapírral kibélelt tepsibe öntjük. A töltelék hozzávalóit összekeverjük,

majd a kész töltelékkel evőkanalanként a tésztára dobáljuk.

Előmelegített sütőben készre sütjük.

Túrmezei Erzsébet-portré a Magyar Televízióban

Március 18-án, vasárnap Túrmezei Erzsébet címmel 26 perces portréműsort sugároz a Magyar Televízió az m1-en 11.30-kor, az m2-n 14.05-kor. Közreműködnek az Evangélikus Hittudományi Egyetem hallgatói, Kubik Anna Kossuth-díjas színművész, továbbá Madocsai Miklós és Keveházi László nyugalmazott evangélikus lelkészek. Archiv felvételen versét mondja Túrmezei Erzsébet. Szerkesztő Nagy László, rendező Szekeres Csaba.

HIRDETÉS

DIGITALSTAND

www.digitalstand.hu

Olvassa az Evangélikus Élet digitális változatát!

Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu

Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

Tisztelt Olvasóink és Előfizetőink!

Tavaly decemberben – az előző évek hasonló jellegű kezdeményezéseinek eredményességét látva – újra meghirdettük támogatói akciónkat. Mint ismeretes, (újra) azt kértük előfizetőinktől: ha módjuk van rá, az előfizetési díjnál nagyobb összeget juttassanak el kiadónkhoz, hogy a befolyt összeggel támogatni tudjuk azokat az olvasóinkat, akik számára az előfizetés anyagi nehézséget okozna. Március 12-ig 101 előfizetőnkől érkezett támogatás, melynek összege 156 625 forint volt.

Köszönjük mindazok segítségét, akik fontosnak tartották, hogy lapunk az idén is eljuthasson lehetőleg minden régi olvasójához.

A 2011. november 27-i Evangélikus Életben nyeregyorsorsolást hirdettünk a 2012. január 6-án, vízkereszt ünnepén érvényes előfizetéssel rendelkező olvasóink számára. A sorsolás nyertese Kovács Mihály csövéri előfizetőnk.

Nyereménye: másodmagával térítésmentesen eltolthat egy hétvégét (május 25–28., péntek vacsorától vasárnap ebédig) a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Gratulálunk!

■ KENDEH K. PÉTER, a Luther Kiadó igazgatója

HIRDETÉS

Meghívó

A Magyar Pax Romana és az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Egyesület Zsinati Klubja március 19-én (hétfőn), 17–19 óra között *Disputa közoktatásügyekről* címmel tartja rendezvényét a Pesti Evangélikus Egyház gyülekezeti nagytermében (Budapest V., Deák tér 4. I. em.). A beszélgetés témája a közoktatási törvény, a Nemzeti alaptanterv, a kötelezően választható hittan vagy erkölcs-tan. A beszélgetés résztvevői: *Márkus Gábor, Mikulás Domonkos, Porogi András és Trencsényi László*. Moderátor: *Kamarás István OJD*.

Szeretettel várjuk kedves barátainkat!

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Meghívó

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és az Északi Evangélikus Egyházkerület szeretettel meghívja március 29-én, csütörtökön 18 órára *Benczúr László* Ybl- és Euro-pa Nostra díjas építész és munkatársai, *ifj. Benczúr László* Pro Architectura díjas építész, valamint *Benczúr Emese* Munkácsy-díjas képzőművész *Benczúr Építésziroda és a Benczúrok* című kiállítására. A kiállítást megnyitja *Fabiny Tamás* evangélikus püspök és *Nagy Tamás* DLA Ybl-díjas építész, egyetemi docens.

Helyszín: Lágymányosi Ökumenikus Központ, 1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3. (Petőfi híd budai hídfő.)

HIRDETÉS

Meghívó

Az evangélikus külmisziói est alkalmával beszámolót tart *Shin* koreai lelkész *Misszió Magyarországon* címmel. Előadásában bemutatja a Magyarországon élő koreai közösségben végzett missziói munkát, valamint a hajléktalanok körében végzett segítő tevékenységét. Áhítatot tart *Hecker Frigyes* metodista lelkész.

Időpont: március 19., hétfő, 18.00 óra. Helyszín: 1085 Budapest, Üllői út 24. (az utcáról nyíló előadóterem).

Szeretettel hívjuk és várjuk az érdeklődő testvéreket.

Az *Evangélikus Külmisziói Egyesület* vezetősége

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 18.)

Nézd, ez a nép mégiscsak a te néped! 2Móz 33,13b (2Tim 2,19; Jn 12,20–26; 2Kor 1,3–7; Zsolt 132) Az evangélium nem több egy kötőszónál: „*mégiscsak*”. Miután a nép fellázadt, és aranyborjút készített, Isten megbocsátott neki. Bár keményen megbüntette, egy pillanatig sem feledkezett meg arról, hogy – mi-ként Mózes hivatkozik rá – ez a nép *mégiscsak* az ő népe. Jézus Krisztus keresztre adásával Isten azt is nyilvánvalóvá tette, hogy megbocsát az Ádám-ban ellene föllázadt emberi nemnek, mert az embert – bár nem hagyhatja egészen büntetés nélkül – *mégiscsak* gyermekének tekinti. De ezért tőlünk is elvárja, hogy *mégiscsak* testvérünknek tekintsünk minden embert: azokat is, akik vétettek ellenünk, akik gyűlölnék bennünket, vagy akik másképpen hisznek, másként gondolkodnak, más a kultúrájuk, és emiatt ellenszenvesek számunkra.

Hétfő (március 19.)

Jeremiás mondta: Népem összetörése engem is összetört. Nincs balszomolaj Gileádban, nincs ott orvos? Jer 8,21–22 (Mk 5,29–30; 5Móz 8,2–10; Mk 12,38–40) Jeremiás nem osztozott népével a bűn elkövetésében, de osztozik a bűn következményeinek hordozásában. A büntetés őt is összetörte, mégsem tiltakozik, hogy nem szolgálta rá. Krisztus sem tiltakozott nagypénteken, amiért ártatlanul kellett népe és az egész világ bűnének büntetését hordoznia.

Kedd (március 20.)

Vétkeztünk őseinkkel együtt, bünt, gonoszszágot követtünk el. Zsolt 106,6 (Róm 4,5; Jób 9,14–23,32–35; Mk 12,41–44) Krisztus szenvedésének gyümölcsként a zsoltáros gyónásának a mi szívből jövő gyónásunkká kell válnia. Különböző ítéletünkre fordul mindaz, amit Krisztus nagypénteken tett értünk.

Szerda (március 21.)

Ne tartsd bölcsnek önmagadat, féljed az Urat, és kerülj a rosszat! Péld 3,7 (1Kor 1,30; Jn 15,9–17; Mk 13,1–13) A magukat bölcsnek tartók a Krisztus keresztségén csak botránkozni tudnak, és nem képesek meglátni benne Isten világot megmentő bölcsességét. Mint ahogy a megfeszített Krisztus erőtlenségében sem láthatják meg Isten bünt és halált legyőző erejét. És az Isten szerinti jót fogják úgy kerülni, mintha rossz lenne.

Csütörtök (március 22.)

Nézz nyitott szemmel erre a házra éjjel és nappal, arra a helyre, amelyről ezt mondtad: Ott lesz az én nevem! 1Kir 8,29a (Jn 2,16; 2Kor 4,11–18; Mk 13,14–23) Bár Isten mindig és mindenütt jelen van, számunkra mégsem hozzáférhető, mert dicsősége elrejtéi érzékeink elől. Az ószövetségben előbb a szent sátorban, majd a kőből épült templomban tette magát népe számára jelenvalóvá. Az idők teljességében pedig Jézus Krisztusban jelent meg, és az ő emberi testét tette az új szövetség templomává. Ezt a templomot nagypénteken lerombolták ugyan, de harmadnapra újjáépült, és a Lélek által mi ennek az örök templomnak lehetünk eleven köveivé.

Péntek (március 23.)

Uram, neked nem nehéz segíteni az erőtlent a sokasággal szemben! 2Krón 14,10a (Fil 4,19; Jn 10,17–26; Mk 13,24–27) Ászá, Júda királya mondta ezt, amikor háromszázéves sereg élén kellett szembenéznie az országára támadó, egymilliósi etióp haderővel. Isten nem szégyenítette meg a király emberileg vakmerő hitét: az etiópok estére futva menekültek. Nagypénteken Jézus egyedül állt szemben a gonoszok seregével, amely estére nem futamodott meg, és Jézus Istenbe vetett bizalma látszólag megszégyenült. Húsvétkor Isten mégis Jézust hozta elő győztesen a sírból.

Szombat (március 24.)

Tudom, Istenem, hogy te a szíveket vizsgálod, és gyönyörködsz az őszinteségen. 1Krón 29,17a (Mk 11,25; Jn 14,15–21; Mk 13,28–37) Dávid király mondta ezt, amikor a templom építésére összegyűlt adományokat vette számba. Ő már tudta, hogy a nem őszinte szívvel tett felajánlás – bármekkora is az értéke – Isten előtt semmi értékkel sem bír. Tudjuk-e mi is?

■ VÉGHÉLYI ANTAL

HIRDETÉS

Meghívó

Tisztelettel és szeretettel meghívjuk Önt és családját *Garádi Péter Kép és kerete – Egy szemtanú beszámolója és vallomása Isten gyülekezetet teremtő, építő és fenntartó munkájáról* című könyvének bemutatójára. A könyvet bemutatja: *D. Szevik Imre* ny. püspök, *Szeverényi János* lelkész, az Evangélikus Missziói Központ igazgatója és *Endreffy Géza*, a budaörsi gyülekezet lelkésze. A könyvbemutatót *dr. Fabiny Tibor* egyetemi tanár vezeti.

Időpont: március 23., péntek, 18 óra.

Helyszín: evangélikus templom, Budaörs, Szabadság út 75.

Az *Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület* vezetősége

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 18-ától március 25-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
10.30 / m1 <i>Kérdések a Bibliában</i>	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i>	5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i>	9.05 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i>
10.45 / m1 <i>Református magazin</i>	Benne: Desprez: <i>Vultum tuum deprecabuntur</i>	11.00 / Bartók rádió <i>Ahogy tetszik</i>	Benne: <i>Pergolesi: Stabat Mater</i>
11.10 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i>	14.15 / m1 <i>A Szövetség</i>	Klasszikus zenei kívánságműsor	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i>
11.30 / m1 <i>Túrmezei Erzsébet-portré</i> (ismétlés: m2 / 14.05)	Biblia-vetélkedő	12.00 / MR4 – Nemzetiségi adások	A református egyház féléórás
12.30 / Vörösmarty Rádió (Székesfehérvár) <i>Lélekhangoló</i>	14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i>	<i>Déli harangszó a soprani evangélikus templomból</i>	14.15 / Duna World <i>Református magazin</i>
<i>Az Evangélikus Rádiómisszió összeállítása</i>	Ragadozómadár-sors régén és ma	16.40 / m1 <i>MM – Megoldások magazinja</i>	19.30 / Duna Tv <i>Fejezetek a magyar kereszténység történetéből</i>
13.22 / Bartók rádió <i>A Vagantes trió hangversenye</i>	18.30 / m1 <i>Maradj talpon!</i> (kvíz-műsor)	19.30 / Duna Tv <i>Lélek boulevard</i>	<i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i>
Benne: Istenes énekek a 16–17. századból	21.27 / Bartók rádió <i>HangjátékTér</i>	Hámori József születésnapjára	Jelképek
15.05 / Bartók rádió <i>Beszélgetések az egyházenéről</i>	Csehov: A sirály	20.00 / Corvinus Rádió <i>Lélekhangoló</i>	21.05 / Duna Tv <i>Kiáltás szabadságért!</i> (amerikai játékfilm, 1987) (150')
21.30 / Pax Tv <i>Fébé 2011</i> (dokumentumfilm)	22.00 / Pax Tv <i>Hét szó az emberért</i> (multimédiás passió)	20.00 / Corvinus Rádió <i>Lélekhangoló</i>	0.30 / m1 <i>Zegzugos történetek</i> 1848-as emlékhelyek
	0.10 / m1 <i>Múlt-kor</i> (történelmi magazin)	21.20 / Duna World <i>Lyukasóra</i> (irodalmi műsor)	
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
14.15 / Duna Tv <i>Hagyaték</i> (magazinnívó)	5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i>	6.00 / m2 <i>Az Ótestamentum</i> (olasz rajzfilmsorozat)	7.25 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i>
15.40 / Duna Tv <i>Virág virágossága</i> <i>– Kazettás mennyezetű templomok a Tiszaháton</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó a bakonytámasi evangélikus templomból</i>	10.00 / Duna Tv <i>Zarándokutakon</i>	8.05 / MR6 – A régi rádiója <i>Zsinatoló</i> (vasárnapi ökumenikus műsor)
Csengersima, Gyügye	13.10 / Bartók rádió <i>Alföldy Boruss Csilla játszik a Mátyás-templom orgonáján</i>	16.35 / m1 <i>A Szövetség</i>	10.00 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)
19.40 / Kossuth rádió <i>Gyereksáv</i>	15.20 / Duna World <i>Töredékek</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	17.00 / Pax Tv <i>Szabó Magdával</i>	10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése a fehérgyarmati templomból</i>
Részletek Gryllus Vilmos lemezéről	19.30 / Duna Tv <i>A szabadságharc lengyel légiója</i> (magyar dokumentumfilm)	19.30 / Duna Tv <i>Carl Sternheim:</i> <i>A bugyogó</i>	Igét hirdet: Szalai László lelképásztor
21.05 / Duna Tv <i>Fekete gyémántok, 2/1. rész</i> (magyar film, 1976) (80')	19.35 / Bartók rádió <i>Budapesti tavasz fesztivál 2012</i>	Közvetítés a Radnóti Színházról felvételről	11.30 / Duna Tv <i>Beavatás</i>
21.15 / Duna World <i>A Habsburgok és Magyarország</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	Schubert: Esz-dúr mise	20.05 / Kossuth rádió <i>Esti séta</i>	Czakó Gábor televíziós esszéje
22.00 / Pax Tv <i>Hadd szóljon az orgona!</i> (portéfilm)	Zombola Péter: Requiem (ösbemutató)	Riportok, beszélgetések, művek a kultúra ösvényein	15.05 / Bartók rádió <i>Jubilato Deo</i>
	21.00 / Filmmúzeum <i>Legyetek jók, ha tudtok</i> (olasz film, 1984) (113')	23.30 / m1 <i>Lora</i> (magyar romantikus film, 2006) (120')	Évszázadok egyházi muzsikája

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: elofizetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.ball@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Tördelőszerkesztő: Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu). Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap ígése (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

